THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY
JUL 30
N Y Public Library
476 Fifth Ave
NEW YORK N Y

A JEWISH CANADIAN DAILY Circulated All Over CANADA And Abroad

The Daily Hebrew Journal

דער אידישער זשורנאל

פאליטיש
אומאפהענגיג
נאציאנאל

א ציוניסטישע צייטונג וועלכע ביט
פרייהייט פון אויסדרוק
צו אלע שיכטען.

VOLUME XVIII No. 7635 — Tuesday, July 28th, 1931 — יום ג', י"ד אב, פרשה עקב, תרצ"א. — טאראנטא, דינסטאג דער 28־טער יולי, 1931. — PRICE THREE CENTS

קאל. קיש ציט זיך צוריק נאך 9 יאר ציוניסטישער אקטיוויטעט

ועד־לאומי ארראנזשירט א ריסעפשאן פאר קאל. קיש לכבוד דער געלעגנהייט. — אראבישע פרעסע אין ארץ ישראל איז געגען דעם לאנד ענטוויקלונגס־פלאן אין ארץ ישראל ווייל עס וועט פארגרעסערן אידישע אימיגראציע.

ירושלים, יולי 27, (איטא).

קאל. פרעדריק קיש האט זיך היינט צוריקגעצויגען אלס מיטגליד פון דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע און דער אידישער אגענטור, נאך 9 יאר פון באריינונג און טעטיגער ארבייט.

די צוריקציאונג איז באצייכענט געווארען מיט א ריסעפשאן וואס איז פאר איהם געגעבען געווארען פון דעם ועד־לאומי פון וועלכער הענריעטא סאלד איז פרעזידענטין.

א טייל פון דער אראבישער פרעסע אין פאלעסטינע איז היינט ארויסגעקומען מיט א רוף פאר אן אראבישען באיקאט פון דעם פאלעסטינע ענטוויקלונגס־פלאן, טענה'נדיג, אז עס איז בלויז א מיטעל ווי אזוי צו פארגרעסערן די אידישע איינוואנדערונג אין לאנד.

קאל. פרעדריק קיש

אלטער חזן פון מאנטרעאל באגעהט זעלבסטמארד

מאנטרעאל, יולי 27 (איטא).

נאכדעם ווי ער איז אויף 2 טעג פארפאלען געווארען ערגעץ און מען האט ניט געוואוסט וואו ער געפינט זיך, איז דער קערפער פון דעם חזן מענדעל בלומענפעלד געפונען געווארען ליגענדיג צווישען די קברים אויף א היגען אידישען בית עלמין.

ער איז געשטארבען פון גיפט וואס ער האט איינגענומען.

חזן בלומענפעלד איז דא געווען גוט באקאנט. זיין זעלבסטמארד ווערט צוגעשריבען צו דעם וואס ער האט געליטען פון א שוואכען געזונט און צוליעב פינאנציעלע שוועריגקייטען.

ער איז אלט געווען 64 יאהר.

◆

יוניאן באאמטער דערשאסען אין שיקאגא

שיקאגא יולי 27.

נאך א „לינגעל־מארד" איז דא באגאנגען געווארען, ווען דריי באנדיטען האבען דערשאסען אויף טויט דעם געוועזענעם אנגעשטעלטען פון דער שאקאגא „העראלד און עקזאמינער" אליהו ה. ארר, וועלכער איז לעצטענס געווען דער סעקרעטאר־טרעזשורער פון דער נוזפייפער דעליווערי יוניאן.

טשוירטשיל הייסט אייראפע זיך אראפרייסען די קעפ

בערלין, יולי 27.

ענגלאנד'ס געוועזענער פינאנץ מיניסטער, רייט האנ. ווינסטאן טשוירטשיל, האט אין אן ארטיקעל וואס ער האט פארעפענטליכט אין א דייטשער צייטונג געווארנט ענגלאנד און די פאראייניגטע שטאטען, ניט צו אריינמישען זיך אין די אייראפעאישע מחלוקת'ן. ריידענדיג וועגען דייטשלאנד און פראנקרייך זאגט ער אזוי: „זאלען זיי זיך אראפרייסען איינס דאס אנדערע די קעפ".

ער זאגט, אז די נאך־מלחמה יארען, זענען אייגענטליך א פארזעצונג פון דער לעצטער מלחמה, און ער זאגט, אז פראנקרייך וועט קיינמאל ניט ווערען מילד צו דייטשלאנד, ווייל זי איז איהר שונא. ער ווארנט די אנגלא־זאקסישע לענדער צו שטעהן ביי דער זייט.

◆

פאליציי קען ניט געפינען קיין שפור צו מערדער פון אידישער סטודענטין

וואיט ריווער, אריזאנא, יולי 27.

ביז איצט איז דער היגער פאליציי נאך ניט געלונגען צו געפינען די מערדער פון דער אידישער סטודענטין פון קאלאמביא אוניווערזיטעט, מיס הענריעטא שמערלער, די טאכטער פון דעם העברעאישען שרייבער אליהו שמערלער.

די פאליציי האלט ארעסטירט 7 אינדיאנער און איינעם א ווייסען מאן מיט'ן נאמען וו. ק. ווארנער, אויף וועמען עס איז פאראן א שטארקער פארדאכט, אז ער האט געהאט א האנט אין'ם מארד.

ערשטענס האט א שטומער אינדיאנער איבערגעגעבען מיט דער הילף פון האנט־צייכענס, אז ער האט געזעהן ווארנער'ן ארומטראגענדיג זי פאר'חלש'ט אדער טויט, און צווייטענס האט מען געפונען א בריעף וואס איז געשריבען פון מיס שמערלער צו איהר משפחה אין ניו יארק, וואו זי באקלאגט זיך אז זי האט מורא פאר איהר לעבען צוליעב דער פארפאלגונג פון א מאן.

ס'י געגען איהם, ווארנער'ן, און ס'י געגען די 7 ארעסטירטע אינדיאנער זענען ניטא קיינע דירעקטע באווייזע, און די פאליציי געפינט זיך דאריבער אין א היבשער פארלעגענהייט וועגען דער מעגליכקייט און דער האפנונג צו געפינען דעם ריכטיגען מערדער פון דער אידישער סטודענטין.

צעפעלין איז שוין ניט ווייט פון נארד־פאל

פרידריכסהאפען יולי 27.

דער דירידזשיבעל גראף צעפעלין, וועלכער מאכט איצט א רייזע צום נארד־פאל איז היינט פארנאכט שוין געווען ווייט איבער די ארקטישע אייז־פעלדער. עס איז אויסגערעכענט געווארען אז דער דירידזשיבעל געפינט זיך ארום טויזענט מייל פונ'ם ציעל — נארד פאל.

די שיף איז ביי־טאג געווען אינ'ם געגענט פון נאווא־זעמבלא לאנד.

די שיף וועט זיך פארזאמען ארום 6 טעג ביים נארד־פאל, וואו וויסענשאפטליכע שטודיען וועלען געמאכט ווערען פון די געלערנטע.

◆

„נעקידנעפטער" פאליס מאן אפגעזאגט צייטווייליג

גענעראל וויקטאר וויליאמס, קאמישאנער פון דער פראווינציעלער פאליציי, האט נעכטען ביי־טאג באקאנטגעמאכט, אז דער פאליסמאן האדזשינס, וועלכער איז געקידנעפט געווארען פון צוויי באנדיטען און ער איז געצוואונגען געווארען צו ארומפארען זיי אין ג'ע'גנב'עטער קאר, וואו א גאראדזש איז בארויבט געווארען און א מאן איז שווער פארוואונדעט געווארען, איז אפגעזאגט געווארען פון זיין שטעלע ביז אן אונטערזוכונג וועגען דעם ענין וועט דורכגעפיהרט ווערען.

דער פאליסמאן איז נעכטען געווען אין קווינס פארק, וואו קאמישאנער וויליאמס האט איהם געלאזט וויסען דעם באשלוס צו סוספענדירען איהם צייטווייליג.

אמעריקאנער אויסבעסערונגס אנשטאלטען זיינען א דורכפאל זאגט קאמיטע

וואשינגטאן, יולי 27.

די וויקערשעם קאמיטע וועלכע פרעזידענט הואווער האט געהאט באשטימט צו אונטערזוכען דעם צושטאנד ווי אזוי דאס געזעץ ווערט אפגעהיט אין לאנד און ווי אזוי די אויסבעסערונגס־אינסטיטוציעס ווערען אדמיניסטרירט אין לאנד, האט אין איהר באריכט וואס איז פארעפענטליכט געווארען אין ווייסען־הויז, דערקלעהרט גאנץ קלאהר, אז די איצטיגע שטראף סיסטעם אין אמעריקא ווי אזוי צו אויסבעסערען ארעסטאנטען, איז א פולשטענדיגער דורכפאל.

נאכדעם ווי דער באריכט שטעלט זיך אפ אויף די ברוטאלע שטראף־מיטעל וואס ווערען אנגעווענדעט אין די אמעריקאנער דזשיילס, זאגט זיך אזוי: „עס איז נאך ניט באוויזען געווארען, אז אן ארעסטאנט וועלכער האט פארלאזען א דזשייל זאל האבען אזוי גוט דערצויגען און רעפארמירט געווארען, אז ער זאל נאכדעם אנהויבען געהן אויפ'ן דרך־הישר".

די אפטע ראיאטען און שרפות אין די דזשיילס זענען געבראכט געווארען אלס א באווייז פון די שלעכטע דזשיילס, ברוטאלע באהאנדלונג און ניט פאסיגע, אונמענשליכע באדינגונגען אין די דאזיגע אנשטאלטען.

פרוי גיסט ארויף געזאלין אויף אירע קליידער און צינדט זיך אונטער

גודריטש, אנט., יולי 27.

מרס. עלא דזשיימיסאן, די פרוי פון דעם טאראנטאר טרעוועלער ראבערט דזשיימיסאן, האט זיך אויסגעזוכט א גרויזאמען אופן ווי אזוי צו באגעהן זעלבסטמארד.

זי איז לעצטענס געווען עפעס ניט איינגאנצען ביי איהר קלאהרען פארשטאנד און זי האט שוין א פריהערדיגען מאל געמאכט א זעלבסטמארד פארזוך, טרינקענדיג גיפט. זי איז אבער אפגעראטעוועט געווארען, און זי איז שטארק געהיט געווארען פון איהר מאן, אז זי זאל ניט באגעהן זעלבסטמארד.

היינט באגינען, בעת איהר מאן איז אינעווייניג געשלאפען, האט זי זיך ארויסגעכאפט אין דרויסען, און נאכדעם ווי זי האט איינגעטונקט אירע קליידער אין געזאלין, איז זי אריין אין איהר מאנ'ס אויטאמאביל און האט ארויפגעווארפען אויף זיך א ברענענדיגע שוועבעלע.

גאר שנעל איז זי געווען א ברענענדיגער בארג. אויף אירע קולות האט זיך דער מאן אויפגעכאפט, און ווען ער איז ארויסגעלאפען איז זי שוין געווען טויט.

בערנארד שאו זאגט אז געמישטע הייראט אין רוסלאנד וועט אפשאפען מחיצה פון [illegible] און קריסט

אין ספעציעלען אינטערוויו מיט „איטא" פארטרעטער זאגט ער אויך, אז די אידען פארגעסען אז זיי זענען א העברעע ראסע. — לויבט שטארק איצטיגע סיסטעם אין רוסלאנד. — זאגט אז פראלעטאריאט פון דער וועלט וועט נאכפאלגען ביישפיל. — הייסט רוסישע ארבייטער צו צואיילען זיך אביסעלע.

מאסקווע, יולי 27, (איטא).

אין אן אינטערוויו מיט א פארטרעטער פון דער „אידישער טעלעגראפען אגענטור", האט בערנארד שאו אויסגעדריקט זיין גלויבען, אז דער פאקט וואס געמישטע הייראטען קומען פאר אזויפיעל אין רוסלאנד, וועט עס מאכען א סוף צו דער מחיצה צווישען איד און קריסט.

דאס איז געווען זיין ערשטע עפענטליכע דערקלעהרונג אין רוסלאנד וועגען דער פראגע ווי אזוי צו לייזען דעם אידישען פראבלעם. שאו האט געמאכט דעם סטייטמענט, נאכדעם ווי ער האט פולע וואך שטודירט צווישען אנדערע זאכען, אויך די ראסען־פראגע אין מאסקווע.

ריידענדיג די גאנצע צייט אין א טיעף ערנסטען טאן, האט שאו נאכדעם זיך אויסגעדריקט, אז נאך אן אופן ווי אזוי צו לייזען די אידען־פראבלעם איז, אז די אידען גופא זאלען פארלירען זייער „סופעריאריטי קאמפלעקס" (דעם אתה בחרתנו געפיהל).

„די אידען מוזען אויפהערען צו גלויבען אז זיי שטעהען העכער פון אנדערע ראסען, אויב אפילו אפטמאל האבען זיי א בארעכטיגונג צו פיהלען אזוי", האט ער דערקלעהרט.

מאסקווע, יולי 27.

לכבוד זיין 75־יאריגען געבורטסטאג האט דער בארימטער ענגלישער דראמאטורג דזשארדזש בערנארד שאו, אדרעסירט א גרויסע קאמוניסטישע פארזאמלונג, און זיין רעדע איז געווען נאך מעהר רעוואלוציאנער ווי סטאלינ'ס א רעדע.

שאו האט אנגעהויבען זיין רעדע מיט דעם ווארט „טאווארישטשי", נאכדעם האט ער גערעדט אין ענגליש.

„איך וועל פאהרען צוריק זעהר באאיינפלוסט", האט שאו געזאגט. „איהר זענט געקומען פנים צו פנים מיט אמת'ע דערגרייכונגען, און איהר האט עס דורכגעפיהרט. ווען איהר וועט פארענדיגען אייער „דזשאב" און איהר וועט זיין דערפאלגרייך, וועט ווערען א גרויסער גייסטיג צווישען אנדערע פעלקער צו נאכטאן אייך. איהר מוזט דאריבער זיך צואיילען מיט אייער ארבייט, כדי די אנדערע פעלקער זאלען ניט האבען קיין אנדער אויסוועג ווי נאר אייך נאכפאלגען".

ער האט שטארק געלויבט אזעלכע פערזענליכקייטען ווי לונאטשארסקי, ליטווינאוו און גאנץ באזונדערס האט ער זיך אפגעשטעלט וועגען סטאלינ'ען.

„אייניגע פון מיינע פריינט וואס באגלייטען מיך דא, זענען קאפיטאליסטען און גרויסע לאנד־אייגענטימער", האט שאו ווייטער געזאגט, „אבער דאס איז ניט זייער שולד, זיי קענען עס ניט ענדערען. דער בריטישער פראלעטאריאט וועט עס ענדערען און דער פראלעטאריאט פון דער גאנצער וועלט".

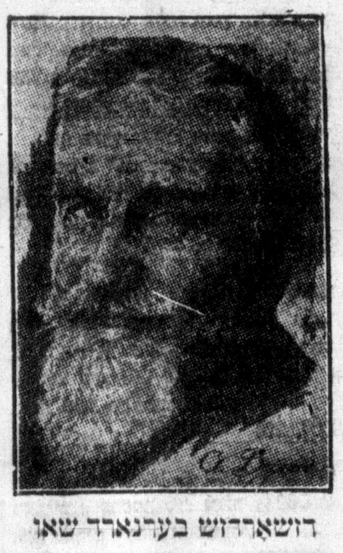

דזשארדזש בערנארד שאו

נייע קאטעדרע פון „געזעץ און פרידען" פאר העברעאישען אוניווערזיטעט

צוריך, יולי 27, (איטא).

לויט א באשלוס וואס איז דא אנגענומען געווארען ביי דער שלום־סעסיע פון דער יערליכער קאנפערענץ פון דער באארד אף גאווערנארס און אקאדעמישען ראט פון העברעאישען אוניווערזיטעט, וואס איז דא אפגעהאלטען געווארען אונטער'ן פארזיץ פון פראפעסאר לעאנארד ארנשטיין, „רעקטאר" פון דעם אוטרעכטער אוניווערזיטעט, איז דר. חיים ווייצמאן באשטימט געווארען אלס טשערמאן פון דער אינטערנאציאנאלער געזעץ און ארדנונג קאטעדרע, וועלכע וועט עטאבלירט ווערען אין העברייאישען אוניווערזיטעט.

א סומע פון 75 טויזענט דאלאר איז איבערגעלאזען געווארען פאר דעם פון סער מאנטאגיו בורטאן, א פראמינענטער בריטישער ציוניסט און סוחר.

צושטעלענדיג זיין באריכט פון דעם אוניווערזיטעט־ענטוויקלונג אין פארלויף פון די פארגאנגענע צוויי יאר, האט דר. מאגנעס דערקלעהרט, אז דער אוניווערזיטעט איז שטארק געשטערט געווארען אין זיין ענטוויקלונג איבער דעם דוחק אין געלט.

ער האט צוגעשטעלט צו דער גאווערנארס באארד א בודזשעט פון 175 טויזענט דאלאר, אין פארגלייך מיט דעם בודזשעט פון לעצטען יאר פון 215 טויזענט דאלאר.

חתונה פון רומענישער פרינצעסין דורכגעפירט גרויסארטיג

סינאיא, רומעניע, יולי 27.

פונקט ווי אין די גוטע אלטע צייטען, אזוי איז דא זונטאג דורכגעפיהרט געווארען אויף אן אמת'ן קעניגליכען אופן די חתונה פון פרינצעסין איליאנא, 21 יאר אלט, צום זיבעטען זוהן פון ארטשדיוק לעאפאלד סאלוואטאר, פון דער האפסבורג דינאסטיע.

נעקליידעט אין די בעסטע קליידער, און גאלד און דימענטען באצירט, איז דאס יונגע פאר־פאלק געפיהרט געווארען צו דער חופה. די אונטערפיהרער זענען געווען קעניג קאראל און פרינץ פרידריך ווילהעלם האהענצאלערן. דער כלה'ס מוטער, קעניגין מאריא, האט געוויינט בעת זי האט זיך געזעגענט מיט א הר טאכטער.

דער גאנצער וועג צו דער קירך איז געווען בארעקט מיט טייערע טעפיכער און באשפרייט מיט בלומען. די קירך אליין איז געווען באצירט מיט גרינסען און אנדערעס. די גאנצע באפעלקערונג פונ'ם שטעדטעל איז געווען ממש ווילד פאר פרייד.

צו דער חתונה זענען געקומען כמעט אלע מיניסטארען, אויסער אויסלענדישע פארטרעטער. דער כלה'ס קעניגליכע שוואגערס זענען ניט געקומען.

◆

לאיד דזשארדזש איז קראנק

לאנדאן יולי 27.

דייוויד לאיד דזשארדזש, פיהרער פון דער ליבעראלער גרופע אין בריטישען פארלאמענט, איז היינט פאראפערירט געווארען צו ליגען אין בעט צוליעב זיין שוואכע געזונט.

„ריוו" פון יארק טאונשיפ ארונטערגעזעצט פון אמט

לויט א דזשאדזשמענט וואס ריכטער א. ע. לענאקס האט נעכטען ארויסגעגעבען, איז דער „ריוו" (עהנליך ווי מעיאר) פון דעם יארק טאונשיפ, געצוואונגען געווארען צו רעזיגנירען פון זיין הויכען אמט, „ווייל ער האט פארלוירען זיינע רעכטע פאר דעם דאזיגען אמט".

ארויסגעקומען איז עס איבער א קלאגע וואס א געוויסער דזשאזעף קופער האט אריינגעבראכט געגען דעם „ריוו", הלמאי ער האט גענומען די סומע פון $480 אלס געהאלט פאר זיין ארבייט וואס ער האט געטאן פאר דער שטאדט פון וועלכער ער איז א באאמטער.

דערמיט האט ער געבראכען דעם מוניציפאליטעט געזעץ און דער דזשאדזשמענט איז א רעזולטאט.

◆

מעיאר וויל העלפען ארבייטסלאזע, מיט וואוינונגען

מעיאר סטוארט, וועלכער האט זיך ארויסגעוויזען צו זיין א מעיאר מיט א מענשליכער נשמה, האט איצט אנגעהויבען א טומעל צו העלפען די 800 ארבייטסלאזע און ארימע מענער אין טאראנטא, וועלכע האבען ניט קיין היימען און וואלגערען זיך אין די אזוי גערופענע „קעמפס" אין דעם דאן טהאל.

די קעמפס זענען ניט מעהר ווי גריבער אדער „שענטעס" וועלכע האבען אנגעווארפען אויפ'ן מעיאר א שרעק, ווען ער האט געזעהן ווי אזוי מענשען לעבען דארט.

ער האט גלייך זיך געשטעלט אין פארבינדונג מיט פרעמיער הענרי, כדי צו קריגען א דאך איבער'ן קאפ פאר די דאזיגע אומגליקליכע, אבער אזוי ווי דער פרעמיער איז ניטא אין שטאדט, איז דער ענין דערוויל אפגעלייגט געווארען.

באהארנוא באריכט וועט היינט זיין פארטיג

אטאווא, יולי 27.

דער באריכט וועגען די אונטערזוכונגען פון דער קאמיטע וועגען די באהארנוא אנגעלעגענהייטען, וועט פארעפענטליכט ווערען, לויט אלע וואהרשיינליכקייטען ניט שפעטער ווי מארגען (היינט), לויט ווי עס איז היינט באקאנט געמאכט געווארען.

אין פארלויף פון דעם וויק־ענד איז דער באריכט צוגעגרייט געווארען, און ער וועט מארגען פארעפענטליכט ווערען.

מען גלויבט אז עס וועט ניט זיין קיין מינאריטעט באריכט פון די ליבעראלע מעמבערס פון דער קאמיטע, נאר אנשטאט דעם וועלען זיי מאכען אן אמענדמענט צום באריכט ווען ער וועט „געטייבעלט" ווערען אין פארלאמענט.

◆

שטיקעל סענסאציע ארום פארלאמענט — מעמבערס וועגען בריעף

א שטיקעל סענזאציע האט זיך איצט ענטוויקעלט ארום דער האנדלונג פון דעם קאנסערוואטיוון מעמבער אין פעדעראלען פארלאמענט דזשארדזש ספאטאן, וועלכער איז דער אייגענטימער פון דעם קענעדע ביזנעס קאלעדזש אויף 274 קאלעדזש סטריט.

מר. ספאטאן האט ארויסגעשיקט בריעף צו טאראנטאר איינוואוינער איינלאדענדיג זיי אז זיי זאלען קומען שטודירען אין זיין ביזנעס־קאלעדזש, האט די בריעף געשיקט אויף „סטיישאנערי" פון פארלאמענט און אין פארלאמענט קאנווערטען וועלכע זיינען פריי פון פאסט־אפצאהל.

צו דעם איז א מעמבער, גלויבט מען ניט בארעכטיגט, ווייל דאס ווערט באטראכט אלס א מיסברויך פון זיינע פארלאמענטארישע רעכט.

◆

ענגלאנד וויל הלואה פון פראנקרייך

פאריז, יולי 27.

טארהאנדלונגען ווערען איצט אנגעפיהרט צווישען דער באנק אף ענגלאנד און דער פראנצויזישער רעגירונגס באנק, אז די לעצטע זאל אויסלייען דער ערשטער א הונדערט מיליאן דאלאר, צוליעב דעם וואס ענגלאנד'ס באנק איז לעצטענס א היבש ביסעל אויסגעליידיגט געווארען.

היינט פליהען אף די לינדבערגס

ניו יארק. יולי 27.

די געפלאנטע לופט־רייזע פון טשארלז לינדבערג און זיין פרוי צום אריענט, וועט זיך אנהויבען, לויט אלע ווארשיינליכקייטען, ניט פריהער און ניט שפעטער ווי דינסטאג (היינט).

אלע הכנות פאר דער לופט־רייזע זענען שוין געמאכט געווארען.

◆

דוחק אויף ווייבער אין כארבין

פייפינג, יולי 27.

צווישען די ווייס־רוסישע פליכטלינגע וועלכע וואוינען אין כארבין פיהלט זיך א שטארקער דוחק אויף פרויען, און אנאנסען זענען אריינגעגעבען געווארען אין אויסלענדישע צייטונגען זוכענדיג צו ברענגען וואס מעהרער פרויען קיין כארבין.

◆

עימי דזשאנסאן פליהט ווידער

הענדאן, ענגלאנד, יולי 27.

עימי דזשאנסאן, די בארימטע ענגלישע לופטפליהערין, האט זיך היינט אויפגעהויבען פון לאנדאן אויף א פליה־רייזע קיין טאקיא, יאפאן, דורך מאסקווע און סיביר. זי איז באגלייט געווארען פון דזש. האמפרים.

לעצטען יאר האט זי זיך געמוזט ארונטערלאזען אין פוילען.

שיקאגא און דעטראיט

א נייע סעריע פון
ל. מלאך
הויבט זיך אן צו דרוקען היינט אין „זשורנאל"
די סעריע איז א זעהר אינטערעסאנטע. פארפעהלט עס ניט צו לעזען.

„נגינה"

א דערצעהלונג פון נעטא לעבען געשריבען פון אונזער מיטארבייטער
יהושע אלטמאן
וועט זיין געדרוקט אין „אידישען זשורנאל" מיטוואך דעם 29־טען יולי.

אונטערוועלט

שפאנענדער ראמאן פון שטענדיגען קאמף צווישען פארברעכער און געזעץ.

— פון —
מארק סארדעל
(נאכדרוקען פארבאטען)

(פארזעצונג)

— צוליעב דעם בין איך אהער געקומען.

— און וואס דענקסטו איצט צו טאן?

— איך ווייס ניט, בלעקי.

— האלט זיך ווייטער פון דער "ראמא" קאפעי.

— איך וועל דאס טאן.

— ווייז זיך איבערהויפט ניט אין ערגעץ.

— איך וועל דאס טאן, בלעקי.

— ליג אין דיין נארע ביז עס וועט זיך איבערקאכען — האט בלעקי געזאגט.

— אבער . . .

— וואס אבער? עס פעהלט דיר געלט? איך וועל דיר ניט אלזען פאלען.

— ניין, ניט דאס — האט ליגא געזאגט.

— וואס דען?

— איך בין, חלילה, ניט געבראכען — האט ליגא געזאגט מיט א שמייכעל און מיט שטאלץ.

— וואס־זשע דען?

— איך מיין — האט ער געזאגט — ווי עס מאכט זיך. טאמער דארף איך אפציהען פון דאנען.

— אה....

— וואלט איך וועלען דו זאלסט מיר העלפען, בלעקי.

— א, דאס קען מען טאן — האט בלעקי געזאגט.

— איך וואלט וועלען האבען אן אדרעס צו א באקאנטען, ווייט פון דאנען.

— איך האב אזעלכען, ליגא.

— יא?

— יא.

— וואו?

— וועסט פאהרען קיין טוירנוויל.

— טוירנוויל?

— יא.

— וואו איז דאס?

— אין פענסילווייניא.

— א קליין שטעדטעל?

— יא.

— און צו וועמען וועל איך זיך דארט דארפען ווענדען?

— צום שעריף.

— צום שעריף? — האט ליגא אויסגערופען מיט שרעק.

— כע, כע! — האט בלעקי געלאכט מיט הנאה ווען ער האט געזעהן ווי ליגא האט זיך דערשראקען — פון ווען אן האסטו מורא פאר א שעריף?

— אבער...

— א, דו דארפסט זיך ניט שרעקען... — האט ליגא איהם בארוהיגט — שעריף לאוסטאן איז איינער פון אונזערע מענשען. דו דארפסט איהם בלויז דערמאנען מיין נאמען, און ער וועט דיך מיט אלץ פארזארגען.

— דענקס, בלעקי.

— דו דארפסט מיר ניט דאנקען. א מענש דארף ארויסהעלפען א מענשען — ווער ווייסט? אפשר, כע, כע, וועסטו אמאל דארפען טאן עפעס אזוינס פאר מיר... כע, כע...

— א, דו ביזט צו סמארט... — האט ליגא געזאגט — דו ווייסט ווי זיך אויסצוהיטען.

— אלרייט, מאי באי — האט בלעקי געזאגט — געה אהיים און ליג אין דיין נארע.

— יעס באס. — — — — — — —

אין דעם זעלבען טאג, פארנאכט צו, איז פעטריק געזעסען אין דעם גרויסען צימער אין דער "ראמא" קאפעי. ער איז געווען אומרוהיג.

ארום רונדען טיש זענען „געזעסען עטליכע פון די שטענדיגע געסט וואס פלעגען קומען אין דער "ראמא" קאפעי. זיי האבען געשפילט אין קארטען, האבען געטרונקען ביליגען שנאפס און האבען זיך געזידעלט איינס דעם אנדערען. פעטריק איז געווען אומגעדולדיג.

— אפשר וועט איהר אויפהערען אמאל? — האט ער געשריען מיט אן אויפגערעגטען קול.

אבער די חברה'לייט האבען איהם ניט געהערט. זיי האבען געטומעלט נאך העכער ווי פריהער.

מיצי האט זיך ארייגעריקט דורך א זייטיגער טיר און האט זיך צוגעשארט צו איהם.

— וואס הערט זיך? — האט ער געפרעגט מעהר מיט די אויגען ווי מיט'ן מויל.

— עס הערט זיך גאר ניט. — האט פעטריק געענטפערט מיט א גערייצטער שטימע — דו ביזט דאך געגאנגען אויסגעפינען, איז וואס האסטו אויסגעפונען?

— גאר ניט.

— קיין זאך ניט?

— קיין זאך ניט.

— און וואס זאגען די צייטונגען?

— זיי זאגען קיין ווארט ניט.

— זיי ווייסען גאר ניט וועגען דעם ראיד?

— ווייזט אויס, אז זיין ווייסען קיין זאך ניט.

— און ליגא'ן האסטו געזעהן?

— ניט געקענט געפינען.

— ביזט געווען ביי איהם אין דער היים?

— געווען.

— איז ער ניטא אין דער היים?

— ניטא.

— וואו זשע איז ער?

— ווער ווייסט איהם?

— ס'איז שלעכט, מיצי.

— איך ווייס עס, פעטריק.

— וואס, קלעהרסטו, קען דאס זיין? אפשר זענען זיי אלע ארייגעפאלען.

— ס'קען ניט זיין.

— פארוואס קען ניט זיין?

— די צייטונגען וואלטען געמאכט גרויסע קעפּ.

— יא, דאס איז אמת. הייסט עס, זיי זענען ניט ארעסטירט?

— זיכער ניט.

— וואו־זשע זענען זיי?

— דאס ווייס איך ניט.

— און וואס איז מיט מעקסי'ן?

— ער איז טויט.

— ביזט זיכער?

— זיכער.

— ווי אזוי ווייסטו דאס?

— וואס הייסט? — האט מיצי אויסגערופען איבערראשט — פון ליגא'ס הענט האט זיך שוין אימיצער ארויסגעדרעהט?

פעטריק איז בלאס געווארען. ער האט געפיהלט, אזוי ווי די לעצטע ווערטער וואלטען געווען געווענדעט צו איהם אליין. ער האט זיך דערמאנט די פאריגע נאכט, ווי פארדעטעריש ער איז געווען, און אין וואס פאר א געפאהר ער האט דערפאר זיך אליין געשטעלט.

— נו, מיר'ן דארפען זיין פארזיכטיג... — האט ער געזאגט אין א ווילע ארום.

— יא... — האט מיצי צוגעשטימט.

אין דער מינוט האט זיך דורך דער טיר ארייגעשפארט אן איילענדיגער יונגערמאן מיט דער קאפּ טיעף ארונטערגערוקט איבער די אויגען.

(ווערט פארגעזעצט)

מר. קייטס

אייער אלט באקאנטער

פייפערהענגער און פיינטער

נעהמט אן קאנטראקטס דזשאבס צו די ביליגסטע פרייזען. די בעסטע ארבייט גאראנטירט. קיין דזשאב צו קליין אדער צו גרויס. עסטימייטס פריי. רומס געפייפערט פאר 6 דאלאר און העכער מיט מיין פייפער.

ספעציעלע אויטסייד פיינטינג. רופט אונז איידער איהר זעהט אנדערע. טעל. לאידברוק 2350.

הפצ"ם

שפייז פעקלאך קיין רוסלאנד

יעצט זעהר ביליג

צו באקענען די רוסישע לאנדסלייט מיט מיין וואונדערבארע דעליווערי פון שפייז פעקלאך אין יעדען ווינקעל פון רוסלאנד בלויז פאר א קורצער צייט:

10 קילא, 25 פונט — — —	$4.70
5 קילא, 12½ פונט — — —	$2.60

אויסוואהל פון מעהל, רייז, מאננע גרויפען, צוקער, קריסקא

פולע גאראנטיע — אונטערשריפטען פאר יעדען פעקעל. ביליגסטע פרייזען אין אמעריקא.

הפצ"ם שיפס קאנטאר

DOMINION TICKET OFFICE

143 קווין סטריט וועסט
עדעלייד 5971

שיפסקארטען — געלט שיקען — סיטיזען פייפערס — מארטגיידזשעס אינשורענס.

צו פארענטען

מענינג עוו. נארט פון קאלעדזש, צו פארענטען א 7 רומיגען אויבערשטען דופלעקס, סאן רום, ניי דעקארירט, גאראדזש. באהייצט, הארדוואוד פלארס, אנדערע קאנוויניענס. פרעגען רענדאלף 0889.
435-7-29)

צו פארענטען פאר $40, 531 קאלעדזש סטריט, נעבען פאלמערסטאן בולווארד, אן אפארטמענט פון 5 רומס און באד, הייסע וואסער היטינג. טעלעפאן עדעלייד 3138.
436-7-30)

צו פארענטען א פלעט פון 3 רומס מיט א סאן רום, הארדוואוד פלארס, ניי דעקארירט. גאראדזש אויב נויטיג. 480 קראפארד סט. טעל. לאמבארד 8047.
5782-7-28)

א פלעט פון 3 אדער 4 רומס צו פארענטען, סטים היט, עלעקטריק, סינק אין קיטשען, טעלעפאן. שוין ליידיג יעצט. 122 גרענדזש עוועניו.
5763-7-28

צו פארענטען 2 רומס אין א קאטעדזש אין לאנג ברענטש. ביליג. דיינינג רום און קיטשען צום יוזען. פרעגען 224 פאלמערסטאן עוועניו, מר. צווייג.
5792-7-29

צו פארענטען א פלעט פון 4 שעהנע, ליכטיגע רומס, הארדוואוד פלארס, קאארד ביי א פיינער קליינער פאמיליע. 209 בראנזוויק עוו. קינגסדייל 8337.
צו פארענטען א פלעט פון 3 שעהנע.

צו פארענטען 3 רומס אין א נייער הויז, סטים היט, שאוער, מיט אדער אהן גאראדזש. 555 אסינגטאן עוו. א האלבער בלאק פון הארבארד קאר.
5803-7-30)

צו פארענטען א פלעט פון 3 אדער 4 רומס, איצט ליידיג, הארדוואוד פלארס, סינק אין קיטשען, אלע קאנוויניענס, 7 פיידזש סטריט, צווישען הארבארד און בלור. טעל. מעלראוז 3929.
5800-7-29)

צו פארענטען א סטאר מיט רומס, באהייצט. פרעגען מר. גאלד 562½ דאנדעס סטריט וועסט, אפסטערז.
5753-7-29)

צו פארענטען 1 אדער 2 פורנישד רומס, ביטש, נעבען וואסער, פרייוועט באלקאני, הארדוואוד, שעהנע היים, מעסיגע רענט פאר'ן ריכטיגען טענענט. — טעלעפאן האווערד 7777.
5801)

צו פארענטען א 6 רומיגע הויז, אלע קאנוויניענס, מיט גאראדזש. $40 א מאנאט. 75 ראבערט סטריט.
5802)

צו פארקויפען

צו פארקויפען א בארגיין, 6 טויזענט דאלאר, 9 רומס, סקווער פלען, אוק פלארס, דאבעל גאראדזש, אלע מאדערנע קאנוויניענס, גרייס סטריט. טעלעפאנס: בייטאג, — מעלראוז 8826. אווענט. — מעלראוז 8544.
5770-7-29)

צו פארקויפען דעם שעהנסטען לאנטש רום אין אידישען געגענד, גאראנטירט א לעבען צו מאכען. אורזאכע אויפ'ן פלאץ. שרייבט "זשורנאל" באקס 593.
5797-7-29)

39 הונדערט. שאה סטריט, 8 רומס, הארדוואוד סטאר, ליין, גאראדזש.

75 הונדערט, קאלעדזש סטריט, סטאר און 2 אפארטמענטס סטים היט, 1 טויזענט דאלאר קעש.

שעהנער דופלעקס אין נארט טאראנטא, האט געקאסט זיבעצעהן טויזענט פינף הונדערט דאלאר צו בויען. גוטער איינקונפט, מוז פארקויפט ווערען צו שליסען אן עסטייט.

מיר האבען לאנד פאר בילדערס און פארשיידענע פראפערטיס צו בייטען אין בעסטען לאקיישאן. ווייווערלי 3322.
438)

46 הונדערט, קראפארד, קארנער הארבארד, סאליד בריק הויז, 8 רומס, הארדוואוד.

51 הונדערט, מיידזשאר, סאליד בריק הויז, 8 רומס, אלע קאנוויניענס. — טעלעפאן מעלראוז 1402.
5779)

צו פארקויפען סטיישאנערי, סיגאר סטאר און אייז קרים פארלאר. 409 יאנג סטריט.
5805-7-29)

צו פארקויפען א פארד 28 בייקאר טראק אין גוטען קאנדישאן, נייע 5 טייערס, 319 אגוסטא עוו. גרייפס בעקערי.
5804-7-29)

צו פארקויפען אויף גרייס לעבען בלור, 8 רומס סאליד בריק, סעמי דיטעטשט הויז, הארדוואוד, גאראדזש, 6 טויזענט דאלאר. האווערד 2903. קיינע איידזשענטס.
5807)

פארלאנגט

קארפענטער, פיינטער און דזשענעראל רעפּייר ארבייט, ספעציאליסט אין לייגען הארדוואוד פלארס. טריניטי M 3694.
5771-7-29)

פארלאנגט א קעכין אין א זומער פלאץ, בלויז א קליינע צאהל געסט, ניט ווייט פון טאראנטא. נאכפרעגען 276 קראופארד, טעלעפאן לאמבארד 0327.
5793-7-28

פארלאנגט אן עקספּיריענסד ווייטרעס אין א לאנטש רום. 282 ספעדיינע עוו.
5796-7-29)

פארלאנגט שוסטער צו הויז־סליפּערס. נאר עקספּיריענסד זאל זיך ווענדען, 569 דאנדעס סטריט וועסט.
5799)

קארפענטער און פיינטער, זוכט ארבייט. ארבייט גאראנטירט. פרעגען טעל. טריניטי J 7257.
5795)

א יונגע פרוי פון דער היים, וועלכע רעדט רוסיש און פויליש, פארלאנגט הויז־ארבייט. קען שלאפען אויפ'ן פלאץ אדער ביי זיך אין הויז. טעלעפאנירט טריניטי 2524.
5794)

פארלוירען א וואליס ביי דעם פרייד אף איזראעל פיקניק אין לאנג ברענטש; דער וואס האט געפונען, פליז גיט עס צוריק צו מרס. סאטמאן, 44 מיטשעל עוו.
5806)

חזן ב. וולאדאווסקי

היגיעניש געשולטער סוירדזשען

מוהל

— אויך —

מאדערנער מסדר קדושין

סוירוויסעס אין ענגליש

עלטערען פון קינדער זאלען דאס נעהמען אין אנבעטראכט, ווייל דאס איז דער בענעפיט פון זייערע קינדער

קאנטרי לייט קענען מיך אויך רופען צו זייערע שמחות. איך וועל קיינעם ניט ענטזאגען צו קומען.

וואוינונג 62 בראנזוויק עוועניו.
טעלעפאן קינגסדייל 8832.
ארימע אומזיסט

פאטראנייזט די איינציגע אידישע ווינדאו קלינינג קאמפאני

NEW YORK WINDOW CLEANING CO.
N.Y. WINDOW CLEANING CO.

מיר אטענדען צו אלערהאנד הויז פעקטארי אפיס און סטאר קלינינג בעסטע ארבייט צו די ביליגסטע פרייזען. מיר מאכען קאנטראקטען מאנאטליך, און יעהרליך. 422 בעי סטריט. טעלעפאן עדלייד 8087 נאך 7 אווענטען טריניטי M 6520

NEW YORK WINDOW CLEANING CO
422 BAY ST

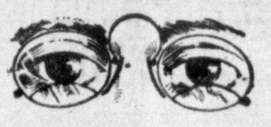

אונטערזוכט אייערע אויגען, און קריגט די ריכטיגע גלעזער. דער איינציגער ספעציאליסט, וועלכער איז אויטאריזירט פון גאווערנמענט אלס האבען זיך פאראיינינגט צו מאכען א

אפטאמעטריסט און אפטישען

דר. הענרי הערריס

279 קאלעדזש סט.
(לעבען ספעדיינא)
אפען ביז 9 אוהר אין אווענט.

Dr. Henry Harris
EYESIGHT SPECIALIST
Phone Trinity 6604
279 College St. near Spadina
Open until 9 p. m.

ווייווערלי 6848

אווענט טריניטי 7824

מיר פיקסען אלערליי

מאשינען

אויך קויפען און פארקויפען

M. SILVERSTEIN
262½ קווין סטריט, וועסט

ארדערט אייערע

סיינס

פון דעם גוט באוואוסטען אידישען סיין פיינטער, 19 יאהר אין טרייד.

לואיס ווינער

309 ספעדיינע עוו.
נעבען דיארסי סט.
טעל. טריניטי 1431

ביליגע פרייזען און שעהנע ארבייט.

PRATTS

אויטאמאטישער
פוירנייס בלאוער

רעדוצירט אייער באהייצונגס ביל אויף 35 פראצענט.
פאר א דעמאנסטריישאן און פארטיקולארס טעלעפאנירט:
הארגרייוו 1201

דעכער

דעכער געפיקסט, אויך נייע געמאכט.
ספעציעל סלייט רופס.
אויך פלאמבינג און בלעכעריי אויף לייכטע אויסצאלונגען

מעקס סילווערמאן

3150 דאנדעס סט. וועסט

טעלעפאן לינדהורסט 5136.
טעלעפאנירט מיר און איך קום.

אכטונג

דער נייער אדרעס פון:
הרב ישראל הלוי

הורוויץ

דער רב. פון לידער שוהל איז:

299 אגוסטא עוועניו

ארום קאלעדזש סטריט.
טעלעפאן טריניטי J 5732.

קאנגא

מעדיצינען

ליידט איהר פון עקזימא, הויט־קראנקהייט, דאן נוצט דעם וואונדערבארען זאלב קאנגא־סעוו. ליידט איהר פון רהומאטיזם, שטייפע גלידער, רייבט זיך איין מיט קאנגא, לינימענט. צו באקומען ביי סינגער ברידער (דראגיסטען) 26 קווין א. טעלעפאן עלגין 7512. מיר דעליווערען און שיקען ביי מעיל, אלס פריי.

SINGER BROS.
DRUGGISTS
26 QUEEN ST. EAST
TEL. ELGIN 7512

ליידט איר פון א ברוך?

(ראפטשורד)

א גוטע טראס און גוט צופּאסט. באקומט איהר נאר ביי די סינגער ברידער. זיי זיינען די איינציגע אידישע אגענטען פון די גרעסטע טראס קאמפּ

זאלען אלע וויסען!

מאכט ניט קיין סוד פון דעם וואס איר האט צו פארקויפען

אדווערטייזט אין אידישען „זשורנאל" די איינציגע אידישע טעגליכע צייטונג אין אנטאריא

מיר האבען קאסטאמער פאר איך.:

די טויזענטער לעזער פון „זשורנאל" אין טאראנטא און אלע קלענערע און גרעסערע ישובים אין אנטאריא קענען זיין אייערע קונים — — —

ווען איר

אדווערטייזט

— אין —

אידישען „זשורנאל"

: אונזער אדרעס :

542 דאנדעס וועסט

: אונזערע טעלעפאנס :

טריניטי 6830-6831

נייעס ביי אונז אין שטאדט

געכאפט אויפברעכענדיג א סייף פארטאג

ארום 5 א זייגער פארטאג האט א פאליס פאטרול געכאפט דעם 17 יאריגען ארטור האוארד, פון קווין סטריט אויפברעכענדיג א סייף אין דער דאמעסטיק גאז סטיישאן אויף פליט סטריט.

דער יונגערמאן האט זיך קאלטבלוטיג געארבייט ארום דעם סייף, מיט אלע לייטס אין בילדינג אנגעצונדען. זיין געצייג האט ער געפונען אויפ'ן פלאץ אין געזאלין סטיישאן און האט שוין אפגעארבייט ביי א פערטעל שעה. אין דער צייט האט ער אפגעבראכען דעם שלאס פון סייף, און האט געהאלטען ביים אויפרייסען די פייער פרוף לייניגנג.

ווען די פאליסלייט וואלטען געקומען מיט עטליכע מינוט שפעטער, וואלט דער יונגער האוארד געווען שוין ווייט פון דעם פלאץ. א קאר איז שוין געשטאנען א דערווארעמטע גרייט פאר איהם אפצופאהרען.

ווי ער האט דערקלערט, האט ער אומישנע אנגעצונדען די לייטס, כדי ניט ציהען די אויפמערקזאמקייט פון די, וואס וואלטען געהערט זיין קלאפען. אויף פאליציי האט ער זיך נישט געריכט, אז זיי וועלען קומען אזוי ווייט.

האבען שווער געארבייט צו געפינען זיין אפענדעקס

א פאל וואס טרעפט איין מאל אין א מיליאן, האט געגעבען דאקטוירים א שווערע ארבייט אויסצוגעפינען א פאציענט'ס אפענדעקס, כאטש דאס אויסשניידען איז צוגעגאנגען ווי געוויינליך, און די לאגע פון דעם פאציענט איז נישט ערגער ווי פון אנדערע אפענדעקס־לאזע.

די מעשה מיט דעם פאציענט איז, וואס אלע זיינע אינווייניגסטע אברים האבען זיך פארביטען מיט די פלעצער. זיין הארץ און גאל האבען זיך געפונען אין רעכטען זייט פון זיין קערפער און זיין לעבער אין לינקען זייט. דאך האט זיין קערפער סיסטעם געארבייט ווי עס דארף צו זיין.

כדי פעסטצושטעלען פון וואס דער פאציענט ליידט, און אויסגעפינען די אומגעוויינליכע לאגע פון די ארגאנען, איז נויטיג געווען א גרעסערע צאל פון עקס־ריי בילדער.

פיי געפעלט ניט שיכורים ווארפען עס אין פנים דעם בעל הבית

דער פיי, וואס דער בעל הבית פון דער 'עלייט קאפע אויף בלור סטריט וועסט האט דערלאנגט צו צוויי שיכור'ע קונדען זיינע, איז זיי ניט געפעלען געווארען, האבען זיי געטאן, וואס יעדער שיכור וואלט געטאן אויף זייער פלאץ — דעם פיי מיט די טעלער געווארפען אין פנים אריין מייק וואנגע, דעם בעל הבית פון קאפע. און פארביסען מיט ווארפען א שטול דורכ'ן שוי־פענסטער.

ווען דער בעל הבית האט אבער דערזעהן, אז זיי לאזען זיך צום רעדזשיסטער, האט שוין זיין בינעזיש געדולד געפלאצט און ער האט ארויסגערופען פאליציי.

ביז פאליציי איז געקומען, האבען די שיכורים זיך אויף אזוי פיעל אויסגעניכטערט, אז זיי האבען פארשטאנען זיך אפצוטראגען.

ראטעוועט קינד און ווערט אליין צוברענט

ווען געזאלין, וואס האט זיך געפונען אין קעלער פון זיין הויז אויף 195 ביקנעל עוועניו, יארק טאונשיפ, האט אויפגעריסען און אנגעצונדען דאס גאנצע הויז, האט מעלוועל דאנעלי באוויזען ארויסצוראטעווען זיין צוויי יאריגען זון, אין דער צייט ווען זיינע קליידער זענען געווען איינגעהילט אין פלאמען.

ווען דער אויפרייס איז פארגעקומען האט זיך דאנעלי געפונען אין קעלער. דער אויפרייס האט צושפרייט דעם ברענענדען געזאלין איבער'ן קעלער. האט אנגעצונדען דאנעלי'ס קליידער און האט אראפגעשליידערט זיין זון פון די טרעפ אין פלאמענדען קעלער.

זיך נישט אומקוקענדיג אויף זיך, האט דאנעלי געכאפט זיין קינד, ארויסגעטראגען איהם אין דרויסען און ערשט דאן גענומען אפלעשען די קליידער.

א צווייטער אויפרייס האט אומגעווארפען צוויי פייערלעשער, וואס זענען שוין דאן געווען אויפ'ן פלאץ. לייכט פארוואונדעט איינעם פון זיי און איינעם פון די ארומיגע איינוואוינער, וואס האבען געהאלפען צו לעשען דעם פייער.

דער פאטער און קינד געפינען זיך אין וועסטערן האספיטאל, ליידענדיג פון בראנד־וואונדען.

מוטער און צוויי קינדער פארוואונדעט פון א טראק

געהענדיג פון האספיטאל, וואו זי האט באזוכט איהר מאן, וועלכער ליגט דארט א געפעהרליך קראנקער, איז מרס. דזשאנס, פון 143 סימפסאן עוועניו, אומגעווארפען געווארען פון א טראק, וואס איז ארויפגעפאהרען אויפ'ן טראטואר.

מיט איהר זענען געווען איהרע דריי קינדער, פון וועלכע בלויז איינס, א צעהן יאהריגע מיידעלע, איז אפגעקומען אהן וואונדען. איהר דריי יאהריג קינד, וואס זי האט געפירט אין א קינדער־וועגעלע, איז ארויסגעשליידערט געווארען פון וועגעלע און האט געקראגען וואונדען אין פנים און קאפ. איהר אכט יאהריג איינגעלע האט אויסגעדרעהט א האנט פאלענדיג, און זי אליין האט געקראגען לייכטע וואונדען איבער'ן גאנצען קערפער.

דער דרייווער פון טראק, פראנסיס וזהייט, פון לאגאן עוועניו, איז ארעסטירט. ווי אנוועזענדע דערצעהלען, האט ער פאהרענדיג זעהר שנעל, געוואלט זיך אויסקירעווען אויפ'ן קארנער פון לאגאן און אלבערמארל עוועניו, און איז ארויפגעפאהרען אויפ'ן טראטואר, וואו די מוטער מיט איהרע דריי קינדער האבען געווארט, איבערצוגעהן די גאס.

געזוכט און געפונען הינטער דעטעקטיווס קאר

איבער פיער און צוואנציג שעה האבען דעטעקטיווס איהם ארומגעזוכט און נישט געקענט געפינען, ביז זייער קאר איז אויסגעקומען אין פראנט פון זיין טראק. האט ער גענומען בלאזען דעם הארן, זיי זאלען איהם ניט שטעהן אין וועג. האבען זיי איהם א טובה געטאן און איהם ארעסטירט.

אזוי איז געכאפט געווארען דזשאזעף סאליוואן, פון 1104 דאנדעס סטריט וועסט. וועלכען פאליציי האט ארומגעזוכט פאר גרעסערע גנבות אין סטארס און פעקטארים אין די לעצטע דריי מאנאטען.

צווישען די ביזנעס, וואס ער האט אפגעטאן פאר דער צייט רעכענט מען אריין: 500 פאונטין פענס און בלייפעדער פון דער שיפער פען קאמפאני אויף פליט סטריט. מענער און לידיס סוועטערס פון יארק ניטינג מילס אויף קראדפארד סטריט. לידיס אונטערוועש פון באניט מילס אויף ספעדינע עוו. און נאך אנדערע.

פיומיגייטינג

אונזער מאטא איז:

די בעסטע ארבייט צו ביליגסטע פרייזען

אלע ארבייט געמאכט פון עקספערטען און פאלשטענדיג גאראנטירט, אין שטאדט און אויסער'ן שטאדט.

NATIONAL EXTERMINATING
COMPANY
92 SHERIDAN AVE, TORONTO
PHONE MELROSE 1651

טרויער רעזאלוציע

מיר, די מיטגלידער פון
אר. רינג שטאדט און דיסטריקט קאמיטעט
דריקען אויס דעם טיפסטען באדויערען
צו דער
פאמיליע כאסין
אויפ'ן פארלוסט פון זייער מאן און פאטער
מאריס כאסין
מיטגליד פון בראנטש 220.
וואס איז אזוי פריהצייטיג אויף אן אומגליקליכען אופן אוועקגעריסען געווארען פון זיין פאמיליע און פריינט.
עהרע זיין אנדענקען!
אר. רינג שטאדט און דיסטריקט קאמיטעט.
ב. ליטמאן, פארזיצער.
דזש. דעסער, סעקרעטאר.

איך האב געלט צו לייען אויף
מארטגעדזשעס
ערשטע, צווייטע און דריטע
CHAS. COBLENS
423 יוקליד עוו.
טעלעפאן טריניטי W 8079
איך קויף אויך צווייטע מארטגעדזשעס

BELL GARAGE
אידישער אויטאמאביל מעכאניק
ריפעיר צו אלע מעיקס פון קארס
15 יאהר עקספיריענסד
וואלווס און קארבאן — 4 צילינדער קארס — — $4.00
6 צילינדער קארס — — $5.00
סטאפ איל פאמפינג — 4 צילינדער קארס — — $10.00
6 צילינדער קארס — — $15.00
פריי טאואינג צו אלע ריפעירס.
אלע ארבייט גאראנטירט.
מאריס קעי, 849 דאנדעס סטריט, וועסט
טעלעפאן טריניטי 1—8400.

Travel via the C&B Line to Cleveland points West and Southwest

New Low Fares and Auto Rates . . . .
Between BUFFALO and CLEVELAND, May 1st to Nov. 1st, leaving, each way at 9:00 p. m., arriving 7:30 a. m. (E.S.T.)
$4.50 one way ∴ $7.50 round trip
Autos carried to June 15th and after Sept. 15th, $5.00 any size car. Summer rates, only $6.50 and $7.50
Between PORT STANLEY, CANADA, and CLEVELAND, June 28th to Sept. 9th. Leave Port Stanley at 4:30 p.m.; arrive Cleveland 9:30 p.m. Lv. there 11:59 p.m.; ar. Pt. Stanley 6:00 a.m.
$3.00 one way ∴ $5.00 round trip
Autos carried, $4.50 up
THE CLEVELAND AND BUFFALO TRANSIT COMPANY
Port Stanley, Canada ∴ ∴ Buffalo, N. Y.
C&B LINE
Mail me free copy of C&B Line's 1931 Vacation Booklet on All Expense Tours, also Map Folder.
Name ______
Address ______

מיליאנען ציהען פאר
קעלאג'ס
אלל־ברען

מיליאנען צופרידענגעשטעלטע געברויכערס האבען געמאכט דיזען בארימטען קעלאגג פראדוקט פאר דעם אלל־ברען סיריעל וואס פארקויפט זיך אם מעהרסטען איבער דער וועלט. עס איז גאראנטירט צו העלפען פון צייטווייליגע און צוריקקעהרענדע פארשטאפונג.

אהן א ערך בעסער ווי פילען און דראגס. ווייל די מעהרסטע אפפיהר מיטלען מוז מען נעהמען אין א כסדר פארגרעסערטער מאס. אנדערש פארלירען זיי זייער ווירקונג.

קעלאגג'ס אלל־ברען באזארגט דעם נאטירליכען, זיכערען וועג צו באשיצען דאס געזונט. עס שאפט די נויטיגע קרעפטיגקייט וואס טרייבט ארויס די גיפטען פון דער סיסטעם. און עס ברייננט אייזען וואס בויט אויף די בלוט.

עסט נאר צוויי עס־לעפעל טעגליך. אין שווערע פאלען, מיט יעדען מאל־צייט. פרובירט אלל־ברען מיט מילך אדער קריעם, אינאיינעם מיט פרוכט אדער האניג. געברויכט עס אין געקעכצען. פארשריפטען אויף דעם רויטען־און־גרינעם פעקעדזש. געמאכט פון קעלאגג אין לאנדאן, אנטאריא. קעלאגג'ס אלל־ברען איז אבסאלוט כשר אונטער דער השגחה פון אגודת הרבנים פון טאראנטא.

Kellogg's
ALL-BRAN

אידישער סטודענט שלאגט זיך דורך גרויסע שוועריגקייטען צו דערגרייכען זיין ציעל

אונגעפעהר מיט צעהן יאהר צוריק איז געקומען קיין איטאליע, נאך לאנגע און שווערע וואנדערונגען דורך פארשידענע אייראפעאישע שטעדט, א אידישער יונגערמאן פון פוילען, יעקב אייזענשטאט. ער האט געהאפט אין איטאליען ענדליך צו ענדיגען זיינע מעדיצין שטודיען, וועלכע ער האט געמוזט אייניגע מאל אונטערברעכען.

ער האט זיך פארשריבען אין דער נעאפאלער אוניווערזיטעט, האפענדיג גלייכצייטיג, דאס אין דער גרויסער איטאליענישער שטאדט, וואס ווערט שטארק באזוכט דורך פרעמדע טוריסטען, וועט ער אויך געפינען די מעגליכקייט האבען פארדינען אויפ'ן לעבען. די אויסזיכטען צו פארדינען זענען אבער געווען אין דער ווירקליכקייט זעהר שוואכע, און במילא האט דער יונגער סטודענט געמוזט ליידען הונגער און פיעל צרות אויסשטעהן.

שטארקע כאראקטערע ווערען אבער אין קאמף מיט לעבענס־שוועריגקייטען ניט געבראכען... פארקעהרט, זיי ווערען געפעסטיגט און ענטשלאסען צום ווייטערדיגען אויסהאלטען... מיט דער לאגע פון אידישען ליידענדען אבער, פלייסיגען מעדיצין־סטודענט האט זיך פאראינטערעסירט נאך א צופעליגען מיט איהם געשפרעך, דער בארימטער איטאליענישער געלערענטער, פראפעסאר פון פסיכיאטריע אין נעאפאלער אוניווערזיטעט: לעאנארד ביאנכי, וועלכער האט פון דאן אן איהם מאטעריאליש און מאראליש געשטיצט.

פראפעסאר ביאנכי'ן האט טאקע דר. אייזענשטאט צו פארדאנקען זיין יעצטיגע שטעלונג און די באדייטענדע ערפאלגען פון זיין וויסענשאפטליכער קאריערע. זעהענדיג זיין גרויסען פלייס און די ניט געוועהנליכע פעהיגקייטען, האט איהם פראפעסאר ביאנכי גענומען צו זיך אלס זיין אסיסטענט, און אזוי ארום איהם געשאפען די ווייטערדיגע גינסטיגע באדינגונגען פאר זיין וויסענשאפטליכער טעטיגקייט.

די האפענונגען, וועלכע פראפעסאר ביאנכי האט געלעגט אויף זיין יונגען אידישען אסיסטענט זענען געווען פולקאם באגרינדעט, ווען יעצט, אין אייניגע יאהר נאך פראפעסאר ביאנכי'ס טויט, האט דער מעדיצינישער פאקולטעט פון נעאפאלער אוניווערזיטעט איינשטימיג אויסגעוועהלט דר. אייזענשטאט'ן איבערנעהמען די קאטעדרע נאך דעם בארימטען איטאליענישען פסיכיאטאר.

דר. אייזענשטאט באזיצט שוין היינט אין דער וויסענשאפטליכער וועלט, אין איטאליען און אין אויסלאנד, א גרויסען נאמען. זיינע ווערק אויפ'ן געביעט פון פסיכיאטריע און היילונג פון גייסטיג קראנקע, אוננארמאלע קינדער ווערען פארפאלגט מיט דעם גרעסטען אינטערעס. זיין לעצטע גרויסע וויסענשאפטליכע ארבייט איבער'ן איינפלוס פון ראציאנעלער ערציהונג אויף גייסטיג אוננארמאלע און פארברעכערישע טיפען, ווערט אין איטאליען גערעכענט אלס א ווערק פון אויסערגעוועהנליך וויכטיגער באדייטונג. עס האט שוין צוגעצויגען די אויפמערקזאמקייט פון פיעלע אויסלענדישע וויסענשאפטליכע אינסטיטוטען, און אפילו פון פעלקער־בונד.

דעם פארבארייטען פון דיזען ווערק — ווי עס האט לעצטענס געזאגט דר. אייזענשטאט — און די עקספערימענטען, וועלכע ער האט דורכגעפיהרט אין צוזאמענהאנג מיט דעם, האט ער געווידמעט ואיסשליסליך די לעצטע 6 יאהר. אויף די קאסטען פון נעאפאלער אוניווערזיטעט איז ער געפאהרען קיין אויסלאנד און האט אין לענינגראד פארבראכט א גאנץ יאהר אין דער קליניק פון בארימטען פראפעסאר בעכטיערעוו.

צוזאמען מיט פראפעסאר בעכטיערעוו האט דר. אייזענשטאט דורכגעפיהרט פארשונגען איבער די אייגעשאפטען פון די מוח־קעמערלאך, איבער די מעגליכקייטען פון געדאנקען־טראנסמיסיע, איבער היפנאטיזם, האט געשאפען זיין אייגענע אריגינעלע טעאריע איבער'ן עצם פון געדאנק און דענקונגס־ארט.

דר. אייזענשטאט האט אין איינעם פון זיינע לעצטע ווערק באגרינדעט דאס דער מענשליכער מוח שאפט עלעקטריק־מאגנעטישע שטראהלען (עהנליך צו די הארץ־פאליעס), און זיי קענען ווערען איבערגעגעבען און אויפגענומען דורך אנדערע מענשען און אפילו דורך חיות. די עקספערימענטען וועלכע דר. אייזענשטאט האט אויף דעם געביעט לעצטענס אויסגעפיהרט אין נעאפעל האבען באגרינדעט זיין טעאריע און צוגעצויגען צו זיי די אויפמערקזאמקייט פון די בעריהמטעסטע וויסענשאפטליכע און געזעלשאפטליכע קרייזען.

כדי מעגליך מאכען דר. אייזענשטאט'ן איבערצונעהמען די קאטעדרע פון פסיכיאטריע אויפ'ן נעאפאלער אוניווערזיטעט, האט ער באקומען די איטאליענישע בירגערשאפט. אין קעניגליכען דעקרעט וועלכער אנערקענט איהם די איטאליענישע בירגערשאפט, ווערט אויסדריקליך מאטיווירט דאס ער באקומט זי פאר זיינע באזונדערע וויכטיגע וויסענשאפטליכע פארדינסטען.

פארווירפע אויף פרויען

(פארזעצונג פון פיידזש 5)

דאס א בעזיגטער קען לייכט ניט פארגעסען זיין פארלוסט און קען אזוי לייכט ניט ארויסרייסען פון זכרון דעם פאקט, אז ער איז באזיעגט געווארען. אמת ער גיט צו, אז ער איז באזיעגט אבער עס פארדריסט איהם און ווען ער האט נאר א געלעגענהייט זיך אראפצוריידען פון זיין הארצען טוט ער עס.

דאס איז די איינציגע ערקלעהרונג, וואס מען קען מאכען, ווען מען הערט פארוואורפען געגען פרויען, ווען איינע א פרוי נויפט זיך אפ פון וועג אויף וועלכען זי דארף געהן.

500 פונט פלייש פאר ארעמע.

סט. טאמאס, יולי 27.

דער היגער מעיאר, דזשאן א. דזשאנא האט היינט ביים פינפטען אזוי גערופענעם "פלייש שניט", אנגעשניטען פינף הונדערט פונט פלייש און עס צוטיילט צו נויט באדערפטיגע פאמיליעס אין שטאדט.

עטליכע פארוואונדעט פון רייאטען אין מעקסיקא

מעקסיקא סיטי, יולי 27

נאך א רייאט אין דער שטאדט יאלאפא וואו עטליכע פערזאן זענען שווער פארוואונדעט געווארען, האט די רעגיערונג היינט געגעבען איהר לעצטע ברירה צו די הונדערטער קאטוילישע גלחים אין דער פראווינץ ווערא־קרוז צו רעזיגנירען פון זייערע קירכען, אדער ניט אויספאלגען די פאראָרדנונג פון דער רעגיערונג און בלייבען ביי זייערע פאסטענס.

דער הויפט גייסטליכער האט אויך איבערגעגעבען די זעלבע ברירה צו די גלחים גופא, און היינט איז דעריבער זייער לעצטער טאג צו באשליסען.

א פארזוך צו דערמארדען דעם ביישאף גויזאר האט זיך ניט איינגעגעבען.

פיינטינג, פייפער
הענגינג
מיר דעקארייטען אייערע רומס פאר 5 דאלאר א רום. מיט אונזערע פייפער. טעלעפאנירט גלייך: — לאמבארד 6951.

פארברענגט אייער זומער
— אין —
„קליפטאן גארדען אין"
טעלעפאן קוקסוויל 120 רינג 4
מעלראוז 7532 אדער
טריניטי W 0654.

דאס נאהענטסטע פלאץ פון טאראנטא. באס סערוויס קיין ארענדייל רעגולאר דורכ'ן דאנדעס היי־וועי דירעקט צום פלאץ.

מיר זענען יעצט גרייט אנצונעמען זומער געסט. אונזערע רומס זענען גרויס און לופטיג. אונזער קיטשען איז סטריקטלי כשר און די בעסטע נעשמאקסטע מאכלים צו יעדען מאל־צייט.

איהר קענט פארברענגען ביי אונז אייערע "וויק־ענדס". בעסטע און פריינדליכסטע אטמאספער צו יעדער צייט.

אונזערע פרייזען זענען זעהר מעסיג.

מר. און מרס. ליטנער.

פיינטינג פייפער
הענגינג
מיר מאכען אייערע אלטע הייזער אויסקוקען ווי נייע — רופט אונז בעפאר איהר פייפערט אדער פיינט טעלעפאנירט גלייך טריניטי W 7304.
ניו יארק דעקארייטארס

פארזוכט און איהר וועט
פיהלען א נייעם טעם

Orange-CRUSH

דאס קאכען מאכט קאליע דעם טעם און טויטעט די פרישע אראנזש זאפט און זאפט צעלען. דער סוד פון פרישען אראנזש קראש טעם ליגט נישט בלויז אין זאפט און זאפט־צעלען, נאר אין זייער פרישקייט. בלויז אין דער אראנדזש קראש קרינקלי באטעל קריגט איהר די פרישקייט — ווייל עס איז דא בלויז איין אראדזש קראש.

ווער איז שולדיג?

ווער איז שולדיג אין דעם קריזיס? פרעגט יעבעסער ווער ניט? אלע א חוץ די וואס זענען שולדיג...

שולדיג זענען די וואס קיבעצען די פאליטישענס, די וואס זאגען א קרום ווארט אויף די פאבליק יוטיליטיס... שולדיג זענען די ווייבער וואס האלטען אין רעדוצירען, שולדיג זענען די קורצע קליידלאך, וואס מאנכע יונגעלייט האבען אויפגעהערט טראגען קעפס. שולדיג זענען די סאציאליסטען, די קאמוניסטען, רוסלאנד, ווער ניט? אלע א חוץ די, וואס זענען שולדיג...

SUMMER RESORTS

LAKESIDE HOUSE
JACKSON'S POINT
P. O. ONT.

מר. און מרס. אלספעקטאר, פראפרייטערס.
דיזער האטעל איז באוואוסט צו טויזענטער אידען אלס איינער פון די שעהנסטע און בעסטע האטעלס אין קאנאדא, אויף דעם ברעג פון לייק סימקא. נאר די בעסטע שפייזען ווערען דא סערווירט. פיינע געזעלשאפט, נייע אטראקשאנס דאס יאהר — וואסער ספארטס און גאלף.
ספעציעלע פרייזען פאר פאמיליעס
רופט אפ אין שטאדט: מרס. זאלצמאן,
608 דאנדעס סטריט וועסט. טריניטי 8946.
אדער שרייבט: —
LAKESIDE HOUSE Jackson's Point P.O. Ont.
Telephone MR. ALSPECTOR, "Sutton"

דער באוואוסטער זומער רעזארט
— פון —
GREENSPOON BROS. BOLTON,--ONT.
איז אפען פאר ביזנעס

דער איינציגער רעזארט און בעסטער פלאץ אין אנטאריא פאר אייערע וואקאציעס. לופטיגע רומס, לופטיגער דיינינג רום, גוטער ביידינג ביטש. פרייע שיפלאך, טעניס קאורטס, פלעי גראונד פאר קינדער. מיר סערווירען די בעסטע, פרישסטע, כשרה מיעלס. מילך, עגגס און וועדזשעטייבעלס פון אונזער אייגענעם פארם וויפיעל איהר פארלאנגט. צופרידענהייט גאראנטירט. מעסיגע פרייזען. 28 מייל פון טאראנטא. גוטער ראוד דורך וועסטאן, וואודברידזש, קליינבערג, באלטאן. מאכט אייערע רעזערוויישאנס און צייט. שרייבט באקס 40 אדער טעלעפאנירט באלטאן 114. אונזערע קארס וועלען אייך ברענגען צום הויז.

עלענטאפ'ס גרעפטאן זומער רעזארט

איז דער שעהנסטער פלאץ אין אנטאריא! הונדערטער אקערס לאנד אויפ'ן ברעג פון שעהנעם לייק אנטאריא, מיט א פראכטפולען פארק און דענסינג־פאוויליאן. בעסטע מאלצייטען, ריין און פריש. זעהר מעסיגע פרייזען.
שרייבט אדער טעלעפאנירט:
ALLENTOFF, GRAFTON, ONT.
ביידינג, באוטינג, און טאנצען
באן און באס סירוויס 5 מאל טעגליך.

סאלפער
ספרינגס האטעל
אין פרעסטאן
שעהנע רומס
גוטע בעדער
געזונטער קלימאט
פריי טראנספארטיישאן צוויי מאל א וואך.
פרישסטע בעסטע מאכלים סטריקטלי כשר

סאלפער בעטס זענען רעקאמענדירט פאר די פאלגענדע קראנקהייטען: רומאטיזם, לאמבעגא, ניוריטיס, סייאטיקא, אין אלע פארמען פון ארטרייטיס, גאוט, פעטקייט, נערוועזער צושטאנד, שלאפלאזיגקייט, א. ז. וו. בעסטע באקוועמליכקייטען און צופרידענהייט גאראנטירט. פאר אלע אינפארמאציעס און רעזערוויישאנס קאן מען זיך גלייך ווענדען צו 43 סיסעל סט. טעלעפאן טריניטי 8694.

SULPHUR SPRINGS HOTEL
PRESTON, ONTARIO

בעסטער זומער פלאץ אין אנטאריא
SPRING HILL HOUSE

א זומער פלאץ מיט אלע מאדערנסטע באקוועמליכקייטען: — ליכטיגע, לופטיגע צימערען, מהיה'דיגע וואסער פון א ספרינג, א גרויסער פאסנאוועד וואלד, בלומען, פרייוועט פלאץ צום באדען זיך, א פראכטפולער גארטען ארום הויז, פרעהליכער אומגעגענד, פרישע שפייז, וועדזשעטייבעלס פון אייגענעם גארטען, אייגענע מילך, קרים און עגגס.

לינדזער באס געהט פון בעי סטריט 6 מאל טעגליך ביז צום פלאץ. אין איין שטונדע זענט איהר ביי אונז.

פארברענגט וויק ענדס און פיקניקס אין בעסטען און אנגענעהמסטען פלאץ אין אנטאריא.

SPRING HILL HOUSE--Whitby, Ontario
Telephone WHITBY 549
In Toronto Chozen Baker Melrose 1920, Mr. Levenson.

THE HEBREW JOURNAL
דער אידישער זשורנאַל
THE HEBREW JOURNAL
Published by
JOURNAL PUBLICATIONS OF TORONTO, LIMITED
NATHAN FRIEDLAND, President.
Entered as Second Class Mail Matter at C. P. O., Toronto,
January 22nd, 1913.

באַציאונגען צווישען ענגלאַנד און פראַנקרייך זענען ניט גאָר קיין פריינטליכע

„אַז אין מיל מאָלט זיך ניט, טרייסעלט זיך אין הויז", זאָגט א רוסישער גלייכוואָרט. אין אַנדערע ווערטער מיינט עס, אַז דער בעסטער שלום בית ווערט צושטערט ווען עס ווערט אייגג אין קעשענע.

דער דאָזיגער גלייכוואָרט איז ווי אָנגעמאָסטען פאַר די עליים. גלייך נאָך דער וועלט־מלחמה, ווען דייטשלאַנד איז געצוואונגען געווען אונטערצושרייבען דעם שלום אָהן „אַנעקסאַציעס", און אָהן קאָנטריבוציעס, איז דער אַנטאַנט צוזאַמענגעפאַלען ווי א קאָרטען שטיבעל.

עסטרייך, דייטשלאַנד, בולגאַריע און טערקיי, וועלכע האָבען זיך אין צייט פון מלחמה געהאַלטען שטאַרק צוזאַמען, האָבען געמוזט קומען באַזונדערע אונטערצושרייבען דעם שלום, וועלכער האָט פאַרזיכערט „שלום" אויף דער וועלט.

דערפאַר אָבער זענען די עליים געבליבען די שטאַרקע, און ווי אין יעדען האָניג חודש איז דאָס לעבען, א לעבען פון טייבעלאך. אַלע סכסוכים צווישען זיך זענען אויסגעגלייכט געוואָרען, אפילו אין געלט ענינים, איז מען צווישען זיך דורכגעקומען. און עס זענען קיין גרויסע סכסוכים ניט געווען. פון צייט צו צייט איז אפילו יאָ עפּעס פאָרגעקומען רייבונגען צווישען די עליים וועגען אַנטוואָפנונג. אָבער אַזוי ווי קיינער פון זיי האָט עס ערנסט ניט געמיינט, האָט קיינער ניט פאַראיבעל געהאַט אויפ'ן שטערער.

האָט זיך אָבער אין מיל אויפגעהערט צו מאָלען. ניט נאָר אין די אייגענע מילען, נאָר הויפּטזעכליך אין דייטשען מיל, און דאָס הויז פון די עליים האָט זיך אָנגעהויבען טרייסלען.

זייט דייטשלאַנד האָט באַקומען א מאָראַטאָריום און מען האָט געמוזט סטאַביליזירען די פינאַנצען פון דייטשלאַנד, און זייט ענגלאַנד האָט דירעקט און אונדירעקט געצוואונגען פראַנקרייך צוצושטימען צו אַמעריקע'ס פאָדערונג, האָט זיך אָנגעהויבען א שטילער קאַמף צווישען פראַנקרייך און ענגלאַנד.

אין צייט פון עלף טעג האָט פראַנקרייך אַרויסגעצויגען פון דער באַנק אָף ענגלאַנד 160 מיליאָן דאָלאַר. דאָס הייסט, פראַנצויזישע פינאַנסירען, וועלכע האָבען דאָרטען געלט געהאַט, האָבען עס אָנגעהויבען אַרויסצוציהען. ווען אַזאַ זאַך פּאַסירט, איז עס א סימן אָדער אַז מען האָט קיין צוטרויען ניט צום לאַנד, וואו דאָס געלט געפינט זיך, אָדער די באַציהונגען צווישען ביידע לענדער זענען ניט גאָר קיין פריינטליכע און פריהער פון אַלעמען ווייסען עס געוויינטליך די באַנקירען.

רעדט מען טאַקע יעצט גאַנץ אָפען, אַז עס האַלט ביי א שאַרפען ברוך צווישען ענגלאַנד און פראַנקרייך, די צוויי שטאַרקסטע פריינט פון דער וועלט־מלחמה.

זענען דאָס ניט מער ווי קלאַנגען, אָדער מיינונגען. קומט אָבער דער געוועזענער פינאַנץ מיניסטער פון ענגלאַנד, האָנ. ווינסטאָן טשוירטשהיל, און רעדט גאַנץ אָפענע ווערטער. ער זאָגט:

„אַמעריקע און ענגלאַנד האָבען זיך שוין לאַנג געדאַרפט אָפּשאָקלען פון איירעפּאַ און איר פּאָליטיק. די נאָך דער מלחמה פּעריאָדע איז ניט מער און ניט ווייניגער ווי א מלחמה פאָרזעצונג צווישען פראַנקרייך און דייטשלאַנד, אין וועלכער ענגלאַנד און אַמעריקע שפּילען די ראָלע פון פינאַנסירען, ניט האָבענדיג קיינע אויסזיכטען צו געווינען וואָס עס איז פאַר זיך".

דאָס איז א סאָרט דיפּלאָמאַטישע שפּראַך, וועלכע איז אפילו אַביסעל צו־שווער פאַר איינפאַכע מענשען צו פאַרשטעהן, און קען אויסגעטייטשט ווערען פאַרשיידענאַרטיג. פאַרלאָזט זיך אָבער טשוירטשהיל ניט אויף קיין נסים, אויב מען וועט אים פאַרשטעהן אָדער ניט, און ער זאָגט ווייטער:

„די אַנגלאָ־זאַקסישע נאַציאָנען קענען זיך נאָך ראַטעווען פון דער איירעפּאַיִשער פאַרפּלאָנטערניש דורכדעם, וואָס זיי וועלען שטעהן צוזאַמען און לאָזען די שונאים זאָלען זיי זיך איבערייסען זייערע אייגענע העלזער.

דאָס זענען שוין גאַנץ פשוט'ע ווערטער.

פראַנקרייך, זאָגט טשוירטשהיל, אין איר שפּילט מיט דייטשלאַנד, וועלכע וויל זי וואָס מער אונטערדריקען, האָט אַריינגעצויגען ענגלאַנד און אַמעריקע, וועלכע האָבען דאָס געלט. פראַנקרייך אַליין האָט זיך גוט פאַרזאָרגט פון ביידע זייטען, אי זי האָט געצאַפּט פון דייטשלאַנד, אי קיין אייגענע געלט האָט זי ניט אַריינגעלייגט. אַזוי אַז ווען עס איז געקומען צו א קריזיס, איז פראַנקרייך אַרויס אונבאַשעדיגט, געליטען האָבען בלויז אַמעריקע און ענגלאַנד.

דעריבער איז די בעסטע עצה, ענגלאַנד און אַמעריקע זאָלען זיך לאָזען פראַנקרייך און דייטשלאַנד שלאָגען קאָפּ אין וואַנט, און אַרויסקריכען פון דער איירעפּאַיִשער פּאָליטיק.

און באמת, וואָס איז אַזוי ענגלאַנד פאַראינטערעסירט צו שאַפען אַן אייזערנע וואַנט צווישען דייטשלאַנד און ראַטען־פאַרבאַנד, אַז זי זאָל דאַרפען פּאָמפּען אין פּוילען אַזוי פיעל געלד. אויב פראַנקרייך איז אין דעם פאַראינטערעסירט, זאָל זי עס טאָן, אָבער ניט אויף ענגלאַנד'ס און אַמעריקע'ס רעכענונג. און דאָס איז בלויז איין ביישפּיעל, ווייל דאָס זעלבע איז חל אויף יוגאָסלאַוויע, רומעניע און אַנדערע.

יאָ, כל זמן דאָס מיל רעדעל האָט זיך געדרעהט, האָט מען זיך אויף אַזעלכע קליינגקייטען ניט אומגעקוקט. ביטער איז נאָר, ווען אין מיל מאָלט זיך ניט. ווער ווייסט וועלכע צרות פון דעם קען נאָך אַרויסקומען.

עס האָט אָנגענומען אַן עפּידעמישען כאַראַקטער

דער אַנטיסעמיטיזם אין אָנטאַריאָ האָט אָנגענומען א באמת עפּידעמישען כאַראַקטער. צייטענווייז מאַכט עס דעם איינדרוק, אַז די אידען אַליין צובלאָזען די זאַך, און מען מאַכט פון א פליג א באַרג.

ניט איינמאָל האָט מען אונז עפענטליך באַשולדיגט, אַז מיר זעהען אין יעדער זאַך אַנטיסעמיטיזם. אָבער עס געהט ניט אַוועק א טאָג, מען זאָל אונז ניט באַריכטען וועגען א נייער „קראַמע יעוורעיעוו" (אידען אויסגעשלאָסען) פּאַסירונג.

ביז מיט א וואָך צוריק האָבען נאָך א סך אידישע יונגעלייט געשפּילט גאָלף אויפ'ן באַטהורסט גאָלף און קאָונטרי קלוב „קאָרס", א פּלאַץ וואו מען באַצאָלט פאַר אַריינגעהן שפּילען גאָלף. לעצטע וואָך האָבען די זעלבע אידען, צו זייער דערשטוינונג, געפונען אויפ'ן פּלאַץ א שילד מיט'ן אויפשריפט „דזשענטיילס אָנלי" (בלויז פאַר קריסטען).

מיר ווייסען ניט וואָס עס האָט געצוואונגען די אייגענטימער פון גאָלף קאָרס צו שליסען די טויערען פאַר אידען. איין זאַך איז אָבער קלאָר, אַז די דאָזיגע שילד איז אַרויסגעשטעלט געוואָרען גלייך נאָך דעם סקאַנדאַל אין לאָנג ברענטש פּאַרק, נאָך דער שילד אויפ'ן באָד פּלאַץ אויף לייק שאָור ראָוד, און נאָך די עהנליכע שילדען אויף די זומער פּלעצער אין ווילקאָקס לייק און וואָודברידזש.

אין די אַלע דערמאָנטע פּלעצער האָט מען קלאָר געלאָזען וויסען, אַז פאַר אידען איז דער אַריינגאַנג אַהין פאַרבאָטען.

ווי אַנדערש קען עס אויסגעטייטשט ווערען?

איז דאָס ניט אַן איינפאַכע אַנטיסעמיטישע עפּידעמיע, און דווקא אין טאָראָנטאָ און אומגעגענד. עס איז די העכסטע צייט, אַז די אידען זאָלען איינפאַך ווייסען פון יענע פּלעצער, וועלכע האָבען אַזעלכע שילדען. אפילו דאַן, ווען די שילדען ווערען שוין אַראָנטערגענומען און מען לאַדט איין די אידען זיי זאָלען קומען אַהין און אויסגעבען זייערע דאָלאַרען.

אידען, וועלכע לאָזען זיך נאַרען, לאַכען די אַנטיסעמיטען בלויז אויס.

אידען אין סאַאַר־געביט

פון צ. ה. וואַקסמאַן

מיט א וואָסערע 12־10 יאָהר צוריק איז די שטאָדט סאַאַר־בריקען מיט דער גאַנצער אומגעבונג געווען א געגענד פון וועלכען מען האָט ווייניג וואָס געהערט, און נאָך ווייניגער גערעדט.

די אידישע קהלה פון סאַאַר־בריקען די הויפּטשטאָדט פון דער היינטיגער באַזעצטער טעריטאָריע פון סאַאַר־געביט איז געווען א פאַרשלאָפענע אין לעצטען שטאַדיום פון אַסימילאַציע. לויט דער דאַמאָלסטיגער לאַגע איז געווען צו ערוואַרטען דאָס סאַאַר־בריקען וועט פונקט אַזוי ווי צעהנדליגער אַנדערע שוועסטער קהלות פון דייטשלאַנד אונטערגעהן, ווייל קיין נייע אידען זיינען ניט צוגעקומען און דער יונגער דור וועלכער האָט זיך ניט אַסימילירט האָט זיך געריסען אין די גרעסערע דייטשע צענטערען וואו דאָס אַלגעמיינע און אויך דאָס אידישע לעבען טראָגען ברייטערע פאָרמען, וואו די פּערספּעקטיוען „עפּעס צו ווערען" זיינען ברייטערע, די מעגליכקייטען אומבאַשרענקטע, — עס איז ווי שוין געזאָגט געוועזען צו דערוואַרטען א טיילווייזען אָדער גאַנצען אונטערגאַנג פון דעם אידישען ישוב אין דער דאָזיגער רייכער אינדוסטריע שטאָדט און נאַטירליך אויך די גאַנצע געגענד.

א טהאַט־זאַך פון, וועלכער מיר קענען זיך איבערצייגען איז די שכנות'דיגע קהלות פון דער פּאַלץ און צום טייל אויך פון עלזאַס.

איז אָבער געקומען דער צוזאַמענבורך פון דער וועלט מלחמה און די שפּעטערדיגע דערקלעהרונג פון סאַאַר־געביט אַלס א צייטווייליג זעלבסטשטענדיגע מדינה אונטער דער אויפזיכט פון פעלקער־בונד און אונטערן שוץ פון פראַנקרייך. און אַלס פּועל יוצא דערפון איז סאַאַר־בריקען מיט דער געגענד אַרום, דאָס אַזוי גערופענע סאַאַר־געביט, געוואָרען א זעלבסטשטענדיגע מדינה, וועלכע האָט אַמווייניגסטען געהאַט צו שפּירען די נאָך מלחמה עפעקטען פון געלט אינפלאַציע פון וועלכע דייטשלאַנד און פיעלע אַנדערע לענדער האָבען אַזוי שטאַרק געליטען.

די האַנדעלס באַגינסטיגונגען פון דייטשלאַנד און דער צאָהל אוניאָן מיט פראַנקרייך האָט אַהער אַראָפּגעצויגען א פרישען שטראָם פון טיכטיגע סוחרים, צווישען זיי א גרויסער טייל אידען.

פון דער צווייטער זייט האָבען אַהער אַריינגעוואַנדערט א גרויסע צאָהל מזרח איירעפּאַיִשע משפּחות פון ביידע זייטען פון דייטשלאַנד און פון פראַנקרייך. עס איז א שטיק צייט געווען וואָס אונזערע פּוילישע אידען וועמען מען האָט אויסגעוויזען פון דייטשלאַנד און נאָך פראַנקרייך ניט אַריינגעלאָזט האָבען אויסגענוצט די גינסטיגע באַציהונגען פון דער רעגירונג פון סאַאַר־געביט צו די נייע אָנגעקומענע.

אַזוי האָט זיך מיט דער צייט געשאַפען א נייער אידישער קבוץ.

אין יאָהר 1920 האָט די גאַנצע סאַאַר־געגענד פאַרמאָגט קוים טויזענט אידען.

די דאָזיגע טויזענט אידען האָבען געלעבט יעדער אין זיין ווינקעל. ניט האָבענדיג כמעט קיין געמיינזאַמע פאַרבינדונג. ביי היינטיגען טאָג צעהלט דאָס אידישע סאַאַר־געביט אַריבער דריי טויזענט אידען, פון זיי לעבען 2,600 אין דער הויפּטשטאָדט און די איבעריגע אין די איבעריגע אין דער געגענד אַרום.

די באַציהונג צווישען די אידען אין זייער געזעלשאַפטליכען לעבען איז אַן אויסגעצייכענטע, איבער 800 מזרח איירעפּאַיִשע אידען לעבען איצט אין סאַאַר־געביט, אין דער צייט וואָס פאַר דער מלחמה איז דאָרטען אפילו א מנין אָסט־אידען ניט געווען.

מצד דער מאַכט איז להלכה קיין חילוק ניט פאַראַן צווישען מזרח אָדער מערב אידען. יעדער איינוואוינער פון סאַאַר־געביט וועלכער וואוינט שטענדיג אין סאַאַר־בריקען אין א משך פון דריי יאָהר באַקומט זאָגאַר שטימרעכט צו אַלע שטאָדטישע וואַהלען און דאָס איז אומאָפּהענגיג צו וואָס פאַר א נאַציאָנאַליטעט דער באַטרעפענדער תושב געהערט.

און אויך אין דער דייטש אידישער געמיינדע האָבען אָסט־אידען נאָך א לאַנגען קאַמף היינטיגעס יאָהר אַריינגעפיהרט זייערע א פאַרטרעטער. עס איז א דאַנק דעם יונגען ענערגישען ראַבינער דר. קילף, וועלכער איז מיט א יאָהר צוריק אויפגענומען געוואָרען אַלס ראַבינער פון סאַאַר־געביט און וועמען עס איז ביז איצט געלונגען א סך אויפצוטאָן אויפ'ן געביט פון געמיינזאַמער אידישער צוזאַמענאַרבייט. א דאַנק איהם זיינען די גלייכגילטיגע דייטשע אידען אַביסעל אויפגעוואַכט פון זייער ליטאַרגישען שלאָף.

דר. קילף איז אויך דער יעניגער, וועלכער טראָגט א סך ביי צו דער דערנעהענטערונג פון די ביידע אידישע קבוצים.

א באַדייטענד קולטורעלע און פילאַנטראָפּישע אַרבייט פיהרט דאָ די לאָזשע פון בני ברית סאַאַר־לאָזשע. דער אידישער פרויען פאַראיין אָרדענט רעגעלמעסיג פאָרטראַגס אָוונטען אויף אידישע, און ספּעציעל אויף טעמעס וועלכע האָבען צו טאָן מיט די ספּעציעלע אינטערעסען פון דער אידישער פרוי.

מיט א יאָהר צוריק האָט זיך דאָ געגרינדעט א אידישער ספּאָרט פאַראיין „שילד" וועלכער נעהמט אַרום כמעט די גאַנצע אידישע יוגענד און שטעהט אונטער דעם פּראָטעקטאָראַט פון „רייכסבונד אידישע פראָנט־סאָלדאַטען" און צום שלום דער אָסט־אידען פאַרבאַנד ד. ה. דער פאַרבאַנד פון די פּוילישע אידען, וועלכע האָבען זיך לעצטענס איינגעאָרדענט אין אַן אייגען לאָקאַל, און פיהרען אַן אינטענסיווען קולטורעלע און געזעלשאַפטליכע אַרבייט צווישען זייערע מיטגלידער.

אידישע פּרנסות אין סאַאַר־בריקען זיינען אַזוי פאַרשיעדענאַרטיג ווי די אידען דאָ אין דער קליינער געבענשטער מדינה.

איהר באַגעגענט שפּאַצירענדיג איבער דער באַהנהויף־שטראַסע כסדר אידישע נעמען און דאָס איז דאָך ניט אַלעס. אידען זיינען דאָ בעלי בתים איבער גרויסע וואַרענהייזער, פאַבריקען, עקספּאָרט ביוראָס א. א. וו. אָבער דאָס רעדט זיך אַלעס וועגען דייטשע אידען. אַנדערש איז עס אַביסעל מיט אונזערע פּוילישע אידען אָדער אָסט־אידען: פון זיי קען מען 90 פּראָצענט פאַררעכענען צווישען די הויזירערס אָדער פּעדלערס וועלכע וואַנדערען אַרום צווישען די געדיכט באַפעלקערטע אַרבייטער געגענדען מיט'ן פּאַק אויף די פּלייצעס און זיינען זעהר צופרידען ווען זיי פאַרקויפען אַביסעל סחורה אויף קרעדיט אינסטאָלמענטס. און דאָס איז דאָך אייגענטליך דער איינציגער וועג וואו דער ניי־איינגעוואַנדערטער איד קען פאַרדינען זיין שטיקעל ברויט אויסמיידענדיג די קאָנקורענץ פון גרויסען וואַרען הויז פון די ספּעציעלע געשעפטען וועלכע פאַרקויפען דאָך פאַר מזומן געלד. דער אַרבייטער דאָ באַשטעהט פון א סאָלידען עלעמענט און על פּי רוב ווען ער לאָזט זיך שוין איינריידען פון דעם טיכטיגען הויזירער עפּעס צו קויפען אויף קרעדיט, צאָהלט ער דאָס צוביסלאַכווייז אויך.

צווישען דייטשען געהט אפילו אַן א באַוועגונג געגען אָט דעם וואַנדערענדיגען סוחר און ערשט פאַר עטליכע חדשים צוריק האָט מען ביי א סך אידישע וואַנדערער־סוחרים־פּעדלערס, געהאַט צוגענומען די געוואָרבעס, וועלכע מען האָט אָבער שפּעטער צום גרעסטען טייל צוריקגעגעבען.

אין אַלע הינזיכטען הערשען אין סאַאַר־געביט מילדערע אומשטענדען ווי אין דייטשלאַנד. דער אַנטיסעמיטיזם האָט אין סאַאַרגעביט ניט קיין גרויסע שאַנסען. אָט למשל האָבען די נאַציאָנאַל סאָציאַליסטען פון סאַאַר־געביט מיט עטליכע טעג צוריק איינגעאָרדענט א דייטשען אַנטיסעמיטישען אָוונט מיט אידען שימפּפעריי און אַלע באַגלייטען ערשיינונגען. איז צומאָרגענס אַרויס די גאַנצע פּרעסע געגען זיי און מען האָט זיי געמאַכט צו אַש און בלאָטע. א טייל פון דער אַלגעמיינער פּרעסע האָט זיי זאָגאַר אויפמערקזאַם געמאַכט דאָס, דאָס סאַאַר־געביט איז ניט א טייל פון טירינגען, אפילו ניט פון בראַונשווייג און זאָלען זיי בעסער אָננעהמען א מויל מיט וואַסער און שווייגען ווייל אַז ניט וועלען זיי זיך מוזען דערפאַר שטאַרק פאַרענטפערען.

אונטער די 60 אָפּגעאָרדענטע אין סאַאַר־בריקער שטאָדט־ראַט געפינט זיך איין איינציגער נאַציאָנאַל סאָציאַליסט. די רעגירונגס קאָמיסיאָן פון סאַאַר־לאַנד האָט אפילו א היבשע צייט געדולדיג און גלייכגילטיג צוגעקוקט צו די מעשים תעתועים וואָס עס האָבען גענומען טרייבען די נאַציאָנאַל סאָציאַליסטען. לעצטענס אָבער האָט זי זיך ענערגיש א נעהם געטאָן, א סוף צו מאַכען צו די אויבענדערמאָהנטע און עהנליכע מעשים. דורך פאַרשיעדענע פאַראָרדנונגען דורך וועלכע מען האָפט אָבצושוואַכען די דאָזיגע באַוועגונג.

וואָס איז שייך פון דער אָפיציעלער זייט ווי אין דעם שטאָדטראַט און אין די פאַרשיעדענע קאָמיסיעס קען מען זיך זיך אויף אַנטיסעמיטיזמוס ניט קלאָגען. אידען זיינען גאַנץ גוט פאַרטראַטען אין שטאָדט און אין אַנדערע שטאָדטישע קאָמיסיעס און מיט זייער ענערגישע מיטאַרבייט רעכענט מען זיך און מען גיט זיי די פולע אַנערקענונג.

די אָרטסגרופּע פון „צענטראַל פאַראיין דויטשער אידען" אין סאַאַר־בריקען לאָזט אויך ניט פאַרביי קיין געלעגענהייט כדי צו באַקעמפען די אַנטיסעמיטישע כוואַליע וועלכע רייסט זיך אַהער אַריין פון דייטשלאַנד. און דער דאָזיגער איז אויך, דוכט זיך, דער איינציגער קאָנטאַקט וועלכער באַשטעהט צווישען די אידען פון סאַאַר־געביט מיט זייערע ברידער פון יענער זייט גרעניץ.

צוליעב פּאָליטישע טעמים קען דאָס סאַאַר־לענדישע אידענטום ניט אָנהאַלטען קיין ריכטיגען קאָנטאַקט מיט דייטש־אידישע לאַנדעס־פאַרבאַנדען און צוליעב דעם זעלבען טעם האָבען זיי זיך ניט געקענט ריכטיג אָרגאַניזירען. לעצטענס אָבער האָט זיך די לאַגע אַביסעל געענדערט אַזוי, דאָס עס איז פאַראַן א האָפנונג דאָס די סאַאַר־לאַנד געמיינדען זאָלען זיך אָנשליסען אין לאַנדעס־פאַרבאַנד פון די פּרייסישע געמיינדען.

לעצטענס איז געשאַפען געוואָרען א שטיקעל פאַרבאַנד פון די סאַאַר־לענדישע סינאַגאָגע־געמיינדען צווישען זיך. דער צוועק פון דעם דאָזיגען פאַרבאַנד איז צו רעפּרעזענטירען אייניהייטליך געגענאיבער דער באַהערדע.

און צום שלום נאָך א פּאָר ווערטער וועגען דער קינדער דערציהונג, וועלכע האָט מיט'ן אָנקומען פון הרב דר. רילף זיך פאַרנומען אויף א אידיש רעליגיעזע און צום טייל נאַציאָנאַלע ריכטונג. און ווי עס האָט מיר שפּעטער פאַרזיכערט איינער פון די אָנגעזעהענע אָסט־אידישע טוערס און געוועזענער פּרעזידענט פון אָסט־אידען־פאַרבאַנד, הער אדאָלף דערשעוויץ זיינען די אָסט־אידען פון סאַאַר־בריקען שטאַרק צופרידען מיט דער דאָזיגער נייער ווענדונג. ווייל אייגענטליך זיינען דאָך דאָס די אָסט־אידען, וועלכע האָבען אַמשטאַרקסטען געפיהלט די נויטיגקייט פאַר א אידישע קינדער דערציהונג און האָפענטליך וועט דער דאָזיגער יונגער דור ניט מעהר קענען דעם באַגריף אָסט און וועסט אידען.

(אימא).

פויערים ערמאָרדען א אידישען סוחר מיט א האַק

פון וואַרשע שרייבט מען:

די טעג איז אויפ'ן וועג ביי לאַנדאַוו געפונען געוואָרען א צובלוטיגטער טויטער קערפּער פון אַן עלטערען איד, וועלכער האָט זיך אַרויסגעוויזען אַלס מנשה גרינסבערג, א הורט אייער־סוחר. גרינסבערג איז צוריקגעגאַנגען פון דעם דאָרף זבאַרוזש און געהאַט ביי זיך א גרעסערע סומע געלט.

די אויספאָרשונגס מאַכט איז געפאַלען אויף די שפּורען פון די מערדער און אַרעסטירט די ברידער מאַרק און אַנדזשעי דאַווידוק, וועלכע האָבען אין יענער קריטישער נאַכט זיך געפונען נאָהענט פון יענעם וועג, און האָבען וואַרשיינליך אויסגעפיהרט דעם מאָרד צוליעב רויב־צוועקען.

ביי אַנדזשעי דאַווידוק האָט מען אויף די מלבושים געפונען שפּורען פון בלוט. ער האָט די פלעקען געוואָלט אָפּוואַשען ביי א נאָהענטען טייך. מען האָט אויך געפונען ביי איהם א פאַרבלוטיגטע האַק.

צו א חבר אין געפענגעניש

פון ליובא וואַסערמאַן. (ירושלים)

אונטער שטאַרקע אייזען גראַטעס
וואו דער גרויסער אומעט גליט,
האָסטו מיר א רוף געגעבען,
כ'האָב דערהערט גלייך דיינע טריט.

אונטער שמיץ פון מענשען חיות,
אין דער לופט וואָס עיפּושט שווער,
לויף איך גיך און גאָר דיך זעהן,
שענקען דיר מיין ריינסטע טרער.

2.

ווען דער גרויער טאָג פאַרגעהט,
עס הערט זיך נאָר זיין לעצטער קלאַנג
פאַלט א שווערקייט דאַן אַראָפּ
פאַרקלעמט מיין האַרץ א שטיל געזאַנג.

זינג איך אויס די טעג פון פריידען,
זינג איך אויס די נעכט פון וויין,
זינג איך אויס דאָס שטומע שיידען,
קלאָג איך אויס דאָס מער ניט זיין . . .

הינטער די קוליסען

(פון פאַלעסטינער טעאַטער לעבען)

(געזאַמעלט דורך:)
א. צפּורי (תל אביב)

די הבדלה.

מיט 10 יאָהר צוריק האָט מען געשטעלט אין דער קאָלאָניע רחובות פּרץ הירשביינס א פּיעסע.

דאָס איינציגע ליכט וואָס איז געווען אויף דער ביהנע איז געווען א לוקס־לאָמפּ. פּלוצלינג אינמיטען דער פאָרשטעלונג האָט דער לוקס אָנגעהויבען צו גוס'ן ביז ער איז אינגאַנצען פאַרלאָשען געוואָרען. עס איז געוואָרען אַבסאָלוט פינסטער אויף דער ביהנע.

די גאַנצע צייט וואָס דער לוקס האָט געגאָסען איז געווען א מין קאָנקורענץ צווישען איהם און צווישען אַקטיאָר. האָט נאָר דער שוישפּיעלער אָנגעהויבען צו רעדען אַזוי האָט גלייך דער לוקס אָנגעהויבען: פּז.... פּז... פּז....

דאַווידאָוו, דער דאַמאָלסדיגער רעזשיסאָר פון דער טרופּע איז גלייך אַראָנטערגעלאָפען צום תימנישען שמש פון „בית העם" (פאָלקס הויז) וואו די פאָרשטעלונג איז פאָרגעקומען צו זוכען עפּעס א לאָמפּ. דאָס איז געווען מוצאי שבת. דער תימנער האָט פונקט געמאַכט הבדלה און אין האַנט האָט ער געהאַלטען אַן הבדלה ליכט. קיין לאָמפּ האָט ער פונקט ניט געהאַט.

דאַווידאָוו האָט אַרויסגעכאַפּט פון זיינע הענט דאָס ליכט, אַרויף אויף דער ביהנע און מיט דער באַלייכטונג פון דער הבדלה־ליכט האָט מען געענדיגט דעם אַקט.

ריינע קונסט!

מיט 10 יאָהר צוריק האָט דער „תיאטרון העברי" געשטעלט אין דעם זאַל „עדן" פון תל אביב „שעורים פרטיים" פון דוד אייזמאַן.

די פאָרשטעלונג איז געווען פאַר'ן בענעפיט פון נאַציאָנאַל־פאָנד. אין דער פאָרשטעלונג האָבען זיך באַטייליגט די שוישפּיעלער: תאומי, ליאָוני, בן־ימיני, און כרמלית. דער שוישפּיעלער ליאָוני האָט קיין העברעאיש ניט געקענט אויסער דעם וואָס ער פלעגט אויסלערנען די רעפּליקס אויף אויסוועניג.

תאומי און ליאָוני האָבען ביידע געשפּיעלט ראָלען פון צוויי מאָלער, וועלכע האָבען ניט קיין פּרנסה. כרמלית האָט געשפּיעלט די ראָלע פון א שוועסטער פון די מאָלער, וועלכע גיט פראַנצויזישע לעקציעס, כדי צו אַרויסהעלפען איהרע ברידער. בן ימיני האָט געשפּיעלט די ראָלע פון א רוסישען סוחר, וועלכער איז חושד אַז די שילד „פּריוואַטע לעקציעס" דורך א מיידעל מיינט עפּעס אַנדערש...

דער סוחר (בן־ימיני) קלאַפּט אין טיהר. געהט אַריין האַלב שכור און פרעגט מיט א איראָניע:

— דאָ קריגט מען פּריוואַטע לעקציעס?

— יאָ, ענטפערט מען איהם.

אָבער ווי נאָר בן־ימיני האָט א פרעג געטאָן די פראַגע האָט זיך גלייך אָנגעהויבען אַראָפּגליטשען זיין לאַנגע צוגעקלעפּטע וואָנצע.

דאָס פּובליקום האָט נאָך ניט באַוויזען דאָס צו באַמערקען. דערזעהן האָבען דאָס תאומי און ליאָוני, זיינען זיי געפאַלען אויף אַן המצאה. מען האָט איהם אָנגעכאַפּט און אַרויסגעוואָרפען אויפ'ן גאַס.

תאומי (שרייט): מנוול!!

ליאָוני (וועלכער קען ניט קיין העברעאיש) זאָגט נאָך תאומין ' מנוול!

דערווייל האָט דאַווידאָוו אונטער דער ביהנע צוגעקלעפּט בן־ימינין אויפדאַסניי די וואָנצע און ער איז ווידער אַרויף אויף דער ביהנע מיט דער זעלבער שאלה: דאָ קריגט מען „פּריוואַטע לעקציעס"? די זעלבע תשובה און דער זעלבער אינצידענט. די וואָנצע איז ווידער אַראָפּגעפאַלען און זיי האָבען איהם ווידער אַרויסגעוואָרפען.

צום דריטען מאָל האָט שוין דאַווידאָוו איהם אויסגעמאָלען א פּאָר וואָנצעס און די שפּיעל איז פאָרטגעזעצט געוואָרען.

נאָך דער פאָרשטעלונג, וועלכע איז שוין אַמעהרסטענס געווען אימפּראָוויזאַציע, זיינען די פאָרשטעהער פון נאַציאָנאַל פאָנד אַרויף הינטער די קוליסען און וואָרעם געדריקט די הענט פון די שוישפּילער און געזאָגט מיט התלהבות.

קונסט! ריינע קונסט!...

דער רעגען

נאָך דער מלחמה האָט די טרופּע „בר כוכבא" געשפּיעלט אין דעם אַלטען זאַל פון דער קאָלאָניע ראשון לציון, די „שדוכים" פון טשעכאָוו.

ביי דער טיהר זיינען געשטאַנען געניטע אָרדנערס און האָבען שטאַרק אויפגעפּאַסט אַז קיינער זאָל זיך אָהן א בילעט ניט אַריינרייסען. אָבער עס זענען געווען אַזעלכע, וועלכע האָבען קיין בילעטען ניט געהאַט און האָבען באַשלאָסען צו זעהן די פאָרשטעלונג, זאָל זיין וואָס עס זאָל זיין. האָבען זיי געזוכט און געפונען אַן עצה. זיי זיינען אַרויף אויפ'ן דאַך, אַראָנטערגענומען עטליכע שינדלען און אַזוי האָבען זיי געזעהן די פאָרשטעלונג אויף דער ביהנע פון אויבען אויף הינטען. דערווייל האָט זיך איינעם פון די דאַך געסט פאַרגלוסט א שפּיי טאָן. האָט ער אויסגעשפּיגען און געטראָפען פונקט אויף דער ליסינע פון שוישפּיעלער בן־ימיני.

צוערשט האָט זיך דער שוישפּיעלער דערשראָקען. נאָכדעם האָט ער אויפגעהויבען זיין האַנט אויף אויבען, פונקט ווי ער וואָלט זיך געוואָלט איבערצייגען צו עס האָט אָנגעהויבען געהן א רעגען און אַרויסגעזאָגט:

וואָס פאַר א רעגען! וואָס פאַר א רעגען!...

פאַרבייט די יוצרות

אין דעם פּעריאָד פון „חובבי הבמה" (ליעבהאָבער) מיט א 13־14 יאָהר צוריק, האָט מען געשטעלט אין תל אביב אין זאַל „עדן" „פושעים ועובדים" פון שורר. אין דער פאָרשטעלונג האָט זיך געפאָדערט א תימנער, וועלכער האָט באַדאַרפט שפּילען די ראָלע פון איינעם אַן אַרבייטער, וועלכער אַרבייט ביים קאָלאָניסט באַראַווסקי.

האָט מען געזוכט און געפונען א תימנ'ער, זכריה דער פּאַקען־טרעגער פון תל אביב. ער האָט באַדאַרפט זאָגען אַז די אַראַבער זענען געקומען בעטען געלד פאַר דער אַרבייט.

געדאַרפט האָט ער עס אַזוי צו זאָגען: „אַרון בורוסקי, באו הגויים לבקש כסף".

מעהר ווי צוויי וואָכען האָט מען מיט איהם איינגעשטודירט די ראָל און די געצעהלטע פראַזען, וועלכע ער האָט באַדאַרפט זאָגען, ביז וואַנען מען איז שוין געווען זיכער, אַז ער קען זיין ראָל.

אָבער ווען די פאָרשטעלונג איז פאָרגעקומען און ער איז נאָר אַרויף אויף דער ביהנע איז אויף איהם אָנגעפאַלען א פּחד, ער האָט זיך גלייך צוטומעלט און אַרויסגעזאָגט זיין רעפּליקע אַזוי:

„אַרון בורוסקי באו הכסף רוצים גויים."

דאָס פּובליקום האָט אויסגעפּלאַצט אין גרויס געלעכטער. דער תימנ'ער איז נאָך מעהר דערשראָקען געוואָרען און ניט טראַכטענדיג קיין סך איז ער אַרונטער פון דער ביהנע.

א טויטער וואָס לעבט

די טרופּע „בר כוכבא" האָט געשפּילט אין דער קאָלאָניע פּתח תקוה „מי ממות" איינאַקטער לויט גבריאל ד'אַנונציאָ.

נאָך דער רעפּליקע: „הרגני נא הרוג, תליון, מהר, מהר!" (הרג'ע מיך תליון, גיכער גיכער!) האָט באַדאַרפט דער תליון א מאַך טאָן מיט'ן האַק איבער זיין קאָפּ, פון פאַרמשפּט'ן און אין דער רגע האָט דער פאָרהאַנג באַדאַרפט פאַלען.

די פאָרשטעלונג איז פאָרגעקומען אין זאַל פון משה גיסין, אין א פּלאַץ וואו מען האָט שוין לאַנג ניט געשפּיעלט. די דראָטען פון פאָרהאַנג זיינען געווען זעהר שטאַרק פאַרזשאַווערט. מען ציהט און מען ציהט און דער פאָרהאַנג פאַלט ניט.

דער וואָס האָט געשפּיעלט די ראָלע פון תליון איז געווען א סטאַטיסט. ער איז צוטומעלט געוואָרען און ניט געוואוסט וואָס צו טאָן. האָט ער אָנגעהויבען מיט'ן האַק צו האַקען איבערן קאַרק פון דעם פאַרמשפּט'ן (דער שוישפּילער בן־ימיני).

דער פאַרמשפּטער האָט דערזעהן, אַז עס איז שלעכט, אַז ער כאַפּט אַריין איין זעץ נאָכ'ן צווייטען פון סטאַטיסט האָט אָנגעהויבען אַריינשטופּען דעם קאָפּ אין בודקע פון סופליאָר כדי מען זאָל זיין קאָפּ ניט זעהן, און עס זאָל הייסען אַז ער איז טויט.

דערווייל איז געוואָרען א טומעל צווישען פּובליקום און צוויי פון עולם זענען צו און אַרונטערגעלאָזט דעם פאָרהאַנג.

איינדרוסקען פון שיקאגא

(פון מיינע רייזע בלעטלאך איבער אמעריקע)

— פון —
ל. מלאה

— רויך און פולווער... פיף פאף !... רעוואלווער שאסען... מאשין־געווער געוועהר — — ביקסען קנאלען . . . בלאסק פון קינזשאלען.... געצויגענע שווערדען. שווארצע מאסקעס... הענט ארויף !... יאגענדיגע אויטאמאבילען ווי די רוחות איבער די גאסען... פייפעריי פון פאליציי.... באמבעס און דינאמיט.... בלוט — בלוט — בלוט — — —

* * *

דאס איז שיקאגא. וועגען דעם הערט מען פון שיקאגא. אזוי ווערט מען איינגעוויגט איבער שיקאגא. די שטאדט פון בלוט און מארד. די שטאדט פון רויב און גזלה. די שטאדט וואס איז דערגאנגען צו א לעגענדע מיט איהרע "גענגסטער" און "שטארקע", די שטאדט וואו עס הערש "אל קאפאני", דער רעאלער העלד וואס האט איבער זיך געוועבט בלויע פעדים פון א רויטער לעגענדע.... די שטאדט וואו עס ווערען אפגעווישט פון דער וועלט מענשען וואסווייסען מעהר ווי מען דארף און עס ווערען אומגעבראכט די אויף וועמען עס פאלט דער אומחסד פון דעם רויבער הויפטמאן...

שיקאגא !

די שטאדט וואס ליגט אונטערטעניג ביי די פיס פון "גענג" עס רעגיערט און עס בעשטימט די רעגיערער ניט די גערעכטיגקייט און ניט דער שטימקאסטען, נאר דער "מאן מיט'ן בלעקדזשעק", דער מאן מיט דער אייזערנער הענטשקע...

און דער מאן מיט דער אייזערנער הענטשקע, מיט'ן פיסטאלעט, מיט'ן מעסער און פארנייטע שניטען אויפ'ן פנים האט אויסגעוויקעלט די פאהן פון זיין ממשלה איבער דער גרויסער שטאדט וואס ליגט אין מיט־מערב פון לאנד, אין צענטער פון די פאראייניגטע שטאאטען.

און שיקאגא זעהט אויס ווי א פעסטונג ווי א בעלאגערטע שטאדט איינגעקלאמערט צווישען די נעגעל פון א איבערפאלער. און די באפעלקערונג קרעכצט אונטער דעם יאך פון די באהערשער, שטיקט זיך אין דעם קלאמער פון די באהערשער.

די קנאפע פיער מיליאניגע שטאדט איז אונמעכטיג, איז פארצווייפעלט און — איינגעשוויגען...

* * *

אין אייראפא וואלט אזא שטאדט ווי שיקאגא מרעיש עולמות געווען. עס וואלטען געצויגען אהין טוריסטען און נייגעריגע ליידיגגעהער. שיקאגא מיט איהר שטח, מיט איהרע קנאפע פיער מיליאן מענשען, מיט איהר אימפעט פארמעסט זיך מיט גרויס שטאדט און וואלט טאקע געווען א פעטראפאליע — איינע פון די ריזען.

אבער אין אמעריקע איז שיקאגא ניט מעהר ווי "די צווייטע גרעסערע שטאדט פון לאנד" און די צווייטע איז ניט די ערשטע... און דאס זיין "די צווייטע" מאכט די שטאדט ניט גענוג אינטערעסאנט און אייגענארטיג וואס איז דען באסטאן אויב ניט א ווינקעל פון ניו יארק און וואס איז דען פילאדעלפיא, באפאלא אדער דעטראיט אויב ניט א פארזעצונג פון מאנהעטען אינזעל ?

אבער צווישען דער "צווייטער" און דער "ערשטער" שטאדט ווייזט אויס, געהט אן א געוועט. מען וויל זיך איבערשטייגען, איבעריאגען. ניו יארק האט אין זיך גיגאנטישעס וואס קיין שטאדט קאן עס ניט נאכמאכען. ניו יארק איז אומעטום ניו יארק, אבער אין שיקאגא איז נאר איין טייל פון שטאדט ניו יארק. בלויז דאס הארץ פון שטאדט, דער שטח וואס רופט זיך "די לופ" אדער ווי דער אמעריקאנער האט א פארטיגען שאבלאן דערפאר : "דאן טאון"....

און דער דאן טאון פון שיקאגא מעג זיך טאקע איבערנעהמען מיט איהרע הויכע הימעלקראצער, די סטיליזירטע טורמס פון נייע בבל'ס. שיקאגא האט זיך פאר די לעצטע יאהרען געכאפט אז זי איז צו קליינשטעדטעלדיג צו זיין אזא גרויסשטאדט, צו "פראווינציעל" פאר קנאפע פיער מיליאן איינוואוינער און האט זיך גענומען מיט התמדה איבערבויען.

און שיקאגא ווערט א מוסטער. שטאדט. שיקאגא מיט איהרע בולווארען און פארקען זיינען א מוסטער פאר זיך. אין דעם פרט איז אפשר שיקאגא די אינטערעסאנטסטע שטאדט. מען קאן דורכקרייצען די גאנצע לענג און די ברייט פון דער שטאדט, ניט אנקוקענדיג די גאס מיט איהר טומעל. ברייטע אויסגעאספאלטירטע בולווארען, באגראזטע טעראסעס פון ביידע זייטען. בוימער און גרינס. דענקמעלער און באצירונגען און פון צווישען די צווייגען ארוים שטייגען אין פארריסענער שטאלצקייט די הויכע מויערען, און בייגאכט בינדען זיך די גיגאנטישע קופאלען אין כישופדיגע פייער פארבען, אין אלערליי פאנטאסטישע אפשיינען פון קאלירטען ליכט און עס מאכט אויסזעהען ווי די לעגענדע פון צויבערשלעסער אין א נייער אויסגעוואקסענער וואונדער שטאדט.

די שיקאגאר ווילען האבען אז די אמת'ע אמעריקע איז זייער שטאדט — שיקאגא. אבער דעם סטיל פון שיקאגא האבען זיי נאכקאפירט פון ניו יארק אמעריקאניש. דער אויסדרוק פון אמעריקאנישקייט, פון דער נייער אמעריקאנער ארכיטעקטור איז די שיקאגאר אפערע הויז. א בנין וואס האלט העכער פופציג שטאק הויך און איז פראקטיש געבויט מיט דער אויסגערעכענטקייט פאר ביזנעס. פופציג שטאק פול מיט פענסטער און אין יעדען פענסטער אן אפיס. די אפערע פארנעהמט נאר איין ווינקעל פון דעם ריזיגען בנין. דארט אבער איז א צונויפקום פון די נייעסטע דערגרייכונגען אין דער ארכיטעקטור קונסט.

קאנסטרוקציע. און מאלעריי. פלאן ליניע, אזוי פיל אלטע ארנאמענטיק וואס איז איבערגעקאכט געווארען אין קעסעל פון דזשעז... א צונויפפאר פון פלאנמעסיגקייט און געבראכענע ליניעס. קוביזם, פארב, כמארים און איידעל פארענדיגטע קאנטורען. אלץ צוזאמען אן אייגענארטיגען סטיל וואס צינדט יום טוב'דיגקייט אויפ'ן בעזוכערס געמיט, וואס נעהמט אזוי פייערליך ארום, א טריט אינווייניג און מען פארגעסט, אז אט דער היכל פון קונסט, אז דער פאלאץ־ריז, וואס שניידט וואלקענס איבער זיך, געפינט זיך מיט'ן פנים צו א פארוויכערטע, פארשמייעטע גאס, און אז דער פאראסטער עלעווייטאר מיט דעם שטאלענעם טומעל פון איהרע וואגאנען ליגט כמעט אויף דער "נאז" איהרער...

אמעריקע בויט איהרע וויכטיגסטע אינסטיטוציע דוקא ניט אין די פלעצער, וואס זאלען זיין ראוי דערצו, דעם ארום שפילט ניט קיין ראלע, און אפשר איז דאס אזא "אויסגערעכענטער" אופן, ווארום אט האט מען געשטעלט דעם אפערע בנין אין א פלאץ וואס איז ניט אזוי 'עסטעטיש" דער ארום, און עס קאן זיין אז גאנצע קווארטאלען ארום וועט מען מען אראפווארפען און אויפ'ן ארט פון אלטווארג־קרעמלאך, וועט ארויסוואקסען א שעהנע "פלאזע" מיט מאנומענטען און באצירונגען.

צום "רוקען" פון דער אפערא, האט די שיקאגא'ר טאג ־ צייטונג "שיקאגא דיילי ניוס" זיך אויסגעבויט איהר "בילדינג" וואס איז אין די קאנסטרוקציע איינע פון די אינטערעסאנטע געביידעס אין דער וועלט, מיט א וואונדער־פלאזע אויף איהר דאך. דער בנין איז א קאמפאזיציע, א גאונישע שאפונג, ניט בלויז מיט דעם פארנעהם, נאר אויך אין דער עסטעטיק. סיי פון דרויסען און סיי אינווענינ. ניט ווילענדיג קומט אויפ'ן געדאנק * וועגען א נייע דיכטונג, וועגען א ליד, וואס ווערט ניט געשריבען אויף פאפיר און געדרוקט אויף פאפיר, נאר וועגען א פאעמע, וואס ווערט געצייכענט אויף ארכיטעקטור פלאן און ווערט אויסגעדריקט אין אייזען, שטאל בעטאן און מארמאר...

אמעריקע באצאהלט איהר חוב, וואס זי איז שולדיג געבליבען דער מאדאם עסטעטיק. אמעריקע האט ביז ניט לאנג צוריק ניט געהאט קיין זין פאר אויסערליכען אויסזעהן. איהרע הייזער האט זי געבויט פשוט, רוי, ניט געטינקעוועט און ניט געצירט, רויטע ציגעל און פלאכע ווענט. די וועלט האט זיך געצירט מיט פארשיעדענע סטילען, געזימסען און ארנאמענטען. אמעריקע האט געבויט פראקטיש איהרע נעסטען פאר די מענשען סאי צו וואוינען און סיי צו ארבייטען. אבי אינוועניג זאל זיין גוט. אבי עס זאל קאסטען ביליג. און אויב אימיצען, א ליידיגגעהער וועט זיך ווילען פארגלוסטען אין מיטען דער שטאדט צו פאררייסען דעם קאפ און קוקען אויף געביידעס, זאל ער. דאס איז דאך נאר א משוגענער. ווארום קיין מיושב'ער וועט דאך דאס ניט טאן...

אבער אמעריקע האט איינגעזעהן אז עסטעטיק און שעהנקייט אויסער לעבען איז ניט קיין ענין בלויז פאר ליידיג געהער און נאראנים, אז די וועלט איז ניט משוגע געווען וואס זי האט פון די פרימיטיווסטע צייטען אן, ווען דער האלב ווילדער האט שוין געהאט א געפיהל צו באצירען זיין ביידעל, כסדר געפוצט די הייזער און גאסען פון שטעדט, און אזוי ארום האט זיך געשאפען אן אייגענארטיגער אויסזעהן און אן אייגענארטיגער כאראקטער פון יעדער שטאדט באזונדער, וואס האט זיך שפעטער געקאנט אונטערשיידען פון אנדערע און עס האט זיך אויך געקאנט פעסטשטעלען דער קולטורעלער ניוואו פון די איינוואוינער פון דער אדער יענער שטאדט. כאפט זיך איצט אמעריקע און וויל דאס איבעריאגען, וויל איבעריאגען מיט איהר אויסערליכער אויסזעהן אלע שטעדט פון דער וועלט און לייגט צו דעם צו איהר באזונדערען שטעמפעל.

אמעריקע האט געשאפען א גאר באזונדערען סטיל. א סטיל וואס איז אפשר חוצפה'דיג געגען דער אלטער וועלט, וואס זי רייסט זיך אין דער הויך... שניידט דורך וואלקענס און צינדט פייערדיגע קנויטען אין הימעל אריין...

שיקאגא וואס וויל זיין אמעריקאנישער ווי ניו יארק באמיהט זיך איבערצויאגען איהר גרעסערער שוועסטער ניו יארק. נאך אין די גוטע, "פראספעריטי" צייטען האט מען אונטערגענומען ארבייטען פאר אן איבערבוי פון שטאדט טיילען. אלטע הייזער, גאסען און געגענטען זיינען ווי מיט א שפרונג פארשוואונדען און אנשטאט זיי זיינען אויפגעקומען די נייע פאלאצען מיט די פאררייסענע קופאלען, רונדיג און שפיציג. טייל ווי די טורעמס פון פעסטונגען און אנדערע ווי ריזיגע זיילען, ווייסע און פול מיט פענסטער.

שיקאגא האט א צעטעל פון מיליאנערען. די מיליאנערען שטעהען ניט אן וואס זייער היים־שטאדט רוקט זיך אין שאטען, האבען זיי מיט דער ברייטקייט פון אן אזארט שפיעלער, גענומען געבען געלט פאר אט דעם איבערבוי, די מיטעלבירגער האבען צוגעהאלפען. די שטאדט גרייט זיך איצט צו א גרויסע וועלט אויסשטעלונג. ווי אין אנדערע שטעדט, פארטרייבט מען דא אויך דעם ברייטען טייך, דעם "לייק מישיגען" ווייט אוועק פון די ברעגען. אויף דעם פארשאטענעם שטח וואקסען אויס בולווארען, טעראסען און פארקען, מאנומענטען און מוזעאומס.

(ווייטערעס קומט)

אידען אין סיביר אמאל און היינט

פונ'ם לעבען פון די ווייטע אידישע ישובים

פון **מ. בן־מנחם.**

ביים איצטיגען מאמענט פונ'ם גרויסען איבערברוך אין לעבען פון די אידישע ישובים אין סיביר, ווען די גרעסטע חשוב'ע און היסטארישע אידישע קהלות ווערען אויסגעוועבט און פארגעסען, און די קלענערע אלטע און איינגעפונדעוועטע ישובים ווערען אינגאנצען אפגעשוועקט און פארשוואונדען אין די ריזיגע כוואליעס פון דער סאוויעטישער ווירקליכקייט — איצט, ווען דורכ'ן גרויסען בוי־פראצעס אין די גרעניץ־ערטער פון סיביר, ווייטער צו מזרח און אויפ'ן ארט פון די אלטע אונטערגעהנדיגע קהלות שאפען זיך נייע אידישע צענטערן ביי די ברעגען פון גרויסען טייך אמור און שטילען ים (פאסיפיק) — איז זעהר וויכטיג צו מאכען א שטיקעל סך הכל, זיך עטוואס באקענען מיט'ן לעבען, מיט דער נאהענטער און ווייטער פארגאנגענהייט פון די אלטע נאך ניט לאנג בליהעדיגע צענטערן פון סיבירער אידענטום.

איינער פון די חשוב'סטע, עלטסטע און רייכסטע אידישע צענטערן אין סיביר איז געווען אירקוטסק. די געשיכטע פון דער אונטערגעהענדער אידישער קהלה פון אירקוטסק איז א רייך און שפאנענדיג אינטערעסאנט בלעטעל פון דער ראל פון די אידען אין ווייטער סיביר. אירקוטסק איז געווען ביז דער רעוואלוציע דער אדמיניסטראטיווער צענטער, דער הויפט נערוו און רוקען ביין פון דער גרויסער קאלאניזאציע פון סיביר. די געהיימניספולע שרעקליכע סיבירער טייגא, די אונערשעפליכע סיבירער גאלד־גרובען, דער באוואוסטער טעלמינסקי זאוואד און אלעקסאנדראווסקי צענטראל, וואוהין עס פלעגען זיך ציהען פון אלע ווינקעלאך פון רוסלאנד איבער'ן גרויסען אומענדליכען סיבירער שליאך די גרויסע פארטיעס אין גראהע שינעלען מיט געגאלטע קעפ און קלינגענדיגע קייטען, דער טרויעריג באבארימטער ווערכאלענסקער טראקט, דורך וואנען עס פלעגען דורכגעהן די לעבעדיג־באגראבענע, פאר'משפט'ע אויף דער צארישער קאטארגע און פארשיקונג — דאס איז אלץ ענג פארבונדען און צונויפגעפלאכטען מיט'ן לעבען פונ'ם אונטערגעהענדיגען אידישען ישוב. די אידישע אירקוטסק שטעלט פאר מיט זיך אן אומגעהויער רייכען בלעטעל געשיכטע פונ'ם אידישען לעבען אין סיביר פאר'ן גאנצען פארגאנגענעם נייניצעהנטען יאהרהונדערט און ערשטען פערטעל פון איצטיגען יאהרהונדערט, א בלעטעל, וואס איז ווייניג באלויכטען געווארען און איז כמעט איגנארירט געווארען אין דער געשיכטע פון רוסישען אידענטום.

היינטיגען יאהר ווערט 50 יאהר, ווי די גרויסע אידישע שוהל אויף מאלאמאטאווסקע גאס (היינט קארל ליבקנעכט גאס) איז געבויט געווארען. 40 יאהר פאר'ן בוי פון דער גרויסער שוהל איז געבויט געווארען די ערשטע סאלדאטסקע שוהל, די שוהל פון ניקאלאיעווער סאלדאטען ־ קאנטאניסטען, וועלכע האט עקזיסטירט 88 יאהר און איז אפגענומען געווארען מיט 2 יאהר צוריק' עס ווערט אויך 70 יאהר, ווי קיין אירקוטס האט זיך איבערגעקליבען פון סיבירער דארף אילנע, דער פארשיקטער יעקב דאמבראווסקי, ווי מען האט איהם גערופען ר' יאנקעל דער האלענדער. מיט'ן אנקומען פון אנגעוויזענעם ליטווישען למדן, גביר און תלמיד חכם צווישען די מגושמ'דיג ־ פארגראבטע תמימות'דיג ־ עהרליכע און פאנאטיש ־ פרומע, אויסגעדיענטע ניקאלאיעווסקע סאלדאטען ־ קאנטאניסטען, איז פארבונדען א וויכטיגער עטאפ אינ'ם אידישען לעבען פון אירקוטסק און די היסטארישע דאטע איז אלע מאל שטארק באמערקט געווארען.

יעקב דאמבראווסקי — דאס איז א באזונדערער טיפ פון א אידען מיט ברייטערע אידישע און וועלטליכע אנשויאונגען, וועלכע האבען געשאפען א נייע עפאכע, געזוכט אויפצוהויבען דעם גייסטיגען ניוואו פון די קאנטאניסטען, פון וועלכע מיט 70 יאהר צוריק איז באשטאנען דאס רוב מנין ורוב בנין פון די אידען אין סיביר. אויך ווערט איצט 110 יאהר פונ'ם טאג, וואס דער ערשטער איד האט זיך באזעצט אין אירקוטסק און געלייגט דעם ווינקעלשטיין פון אידישען ישוב.

די אלטע, סיביריאקעס דערמאהנען נאך היינט די גרויסע פייערונג מיט 35 יאהר צוריק לכבוד דעם 75־יאהריגען יובילעי, ווען דער ערשטער איד האט זיך באזעצט אין אירקוטסק. עס איז געפייערט געווארען מיט גרויס באגייסטערונג נאך מיט צעהן יאהר צוריק, דער הונדערט יאהריגער יובילעי פון דער אנגעוויזענער דאטע און מיט 20 יאהר צוריק — דער 50 יאהריגער יובילעי פון אנקומען פון ר' יאנקעל דעם האלענדער. ביי היינטיגען טאג איז כמעט ניט געבליבען קיין איינציגער חוץ די עטליכע אלטע כלל־טוער, וועלכער זאל זיך דערמאהנען אן די אנגעוויזענע דאטומס. די געשיכטע פונ'ם אידישען אירקוטסק דערצעהלט אונז פונ'ם גרויסען אויפשוואונג און גלאנץ פון דער וויכטיגער ווירטשאפטליכער ראל פון די אידען אין דער קאלאניזאציע פון סיביר, אין עקספלואטירונג פון די קאלאסאלע נאטירליכע רייכטימער, א בלעטעל וועגען אלע עטאפען וואס דאס סיבירער אידענטום האט דורכגעמאכט פאר'ן צאריזם און שפעטער.

די געשיכטע פון אירקוטסק דערצעהלט אונז וועגען דער שווערער קייט רדיפות, פיין, גזירות און פארפאלגונגען פון די צארישע סאלדאטען און גענעראל־גובערנאטארען, וועגען שווערען קאמף פאר די עלעמענטארע רעכט פון די פארשיקטע און איבערגעוואנדערטע. מיר האבען פאר זיך א פיעל ־ פארביגען קליידאסקאפ פון אלע געשעהענישען פונ'ם אידישען לעבען אין סיביר. מיר דערוויסען זיך, דאס דער ערשטער פעריאד פון אירקוטסק מיט 70—80 יאהר צוריק האט אויסגעטיילט דעם דארטיגען אידענטום אין צוויי פארשידענע גרופעס, וועלכע האבען אין א משך פון 50 יאהר געפיהרט א שווערען אינערליכען קאמף צווישען זיך — דאס זענען געווען פון איין זייט די סאלדאטען, ד. ה. אידען, וועלכע זענען מיט הונדערט יאהר צוריק געכאפט געווארען אלס קליינע קינדער און אפגעגעבען געווארען פאר סאלדאטען אין דער שרעקליכער צייט פון ניקאלאי דעם ערשטען.

די ניקאלאיעווסקע סאלדאטען האבען געדיענט אין די וויסטע ערטער פון סיביר 25 יאהר גרויזאמע מיליטער־דיענסט. דער גרעסטער טייל פון זיי זענען געפייניגט און געצוואונגען געווארען צו שמד און האבען שפעטער לויט א באזונדערען דעקרעט פון אלעקסאנדער דעם ,צווייטען באקומען די מעגליכקייט זיך צוריקצוקעהרען צום אידענטום.

די צווייטע גרופע, וועלכע דאס אירקוטסקער אידענטום האט אין יענער צייט אויסגעטיילט איז באשטאנען פון פריוואטע איבערוואנדערער, אדער ווי די קאנטאניסטען פלעגען זיי רופען "וואילנע". די לעצטע זענען באשטאנען פון די קינדער און אייניקלאך פון די ערשטע אבישע קאלאניסטען, וועלכע אלעקסאנדער דער ערשטער האט געשיקט זיך קאלאניזירען אין מערב ־ סיביר (אין טאבאלסקער גובערניע) מיט 120 יאהר צוריק און פון פארשיקטע, וועלכע האבען נאכ'ן אפקומען זייער שטראף איבערגעוואנדערט קיין סיביר. צווישע ן די "סאלדאטען" און "וואילנע" איז געווען א גרויסער אנטאגאניזם. די ערשטע, וועלכע זענען דורכגעגאנגען אלע זיבען פלאקערען פון גיהנום און זענען געבליבען אדער זיך צוריקגעקעהרט צו זייער אלטען אידישען גלויבען, האבען זיך געלאזט געהן אין בלוט פאר עובר זיין אויף א אידישען דין אדער מנהג. דאס זעלבען האבען זיי געפאדערט פון די "וואילנע", צווישען וועלכע עס האבען זיך געפונען מענשען מיט פרייערען קוק.

* * *

דער צווייטער פעריאד פונ'ם אידישען אירקוטסק האט אין צוזאמענהאנג מיט'ן גרויסען אנטייל פון אידען אינ'ם ווירטשאפטליך ־ עקאנאמישען לעבען פון סיביר, אויסגעטיילט צוויי נייע שאטירונגען, וועלכע רופען זיך אויפ'ן ספעציפיש ־ סיבירער אידישען לשון פון איין זייט די "אנגארצעס", ד. א. די ארימקייט, דער המון און פון דער צווייטער זייט די "קופעטשעסטווא" ד. ה. דאס סוחר'טום. דער ערשטער שיכט איז באשטאנען פון געוועזענע פארשיקטע פון די ווייטע סיבירער דערפער ארום די טייכען אנגארא און לענא, וועלכע פלעגען נאכ'ן אפקומען זייער שטראף אין די וויסטע, ווילדע טאיגאשנע ערטער, אריבערקלייבען זיך קיין אירקוטסק.

דער צווייטער שיכט איז באשטאנען פון גילדיע ־ סוחרים און דיפלאמירטע, וועלכע האבען אין יענע יאהרען געהאט וואוין־רעכט אין סיביר. דער קאמף ארום איינפלוס אין קהלה צווישען די קאנטאניסטען און "וואילנע" אינ'ם ערשטען פעריאד און צווישען די "אנגארצעס" און "קופעטשעסטווא" אינ'ם צווייטען פעריאד (די 80־ער און 90־ער יאהרען און שפעטער) וויקלען פאר אונז פאנאנדער א גאנצע גאלעריע פארטרעטען פון העלדען פון המון, קהל'שע תקיפים, כאראקטעריסטישע טיפען, אינטערעסאנטע שטריכען, עפיזאדען, טראדיציעס פון עטליכע דורות סיבירער אידען, געזונטע, איינגעפונדעוועטע און פעלזען־שטארקע, וועלכע זענען דורכגעגאנגען דעם גרויסען סיבירער שליאך, פארהארטעוועטע אידען, פון וועלכע מיר זעהען היינט די לעצטע מאהיקאנער.

אונבאגרינדעטע פארווירפע וואס ווערען געמאכט אויף דעם חשבון פון דער פרוי

פון **א. פאכמאן.**

אין ניו יארק זיינען פאר די לעצטע עטליכע מאנאטען ארונטערגעזעצט געווארען אייניגע ריכטער פון זייערע עמטער אויף פארשידענע קלאגען אין באצוג צו זייער ריכטערליכען אמט. צווישען אט די ריכטער איז אויך געווען א פרוי.

פון די קאמענטארען, וועלכע זענען אין באצוג צו די ארונטערגעווארפענע ריכטער געמאכט געווארען אין מאנכע צייטונגען און צייטשריפטען איז צו מערקען אן ערשיינונג, וועגען וועלכער פרויען מעגען זיך פארטראכטען.

אין דער צייט וואס וועגען די מענער ריכטער האט מען גערעדט סתם ווי וועגען מענשען, וועלכע האבען ניט דערפילט די פאראנטווארטונגען, האט מען אבער אין באצוג צו דער פרוי ריכטערין ניט פארגעסען צו באטאנען אז זי איז א פרוי און מאנכע האבען דערביי געגעבען אנצוהערעניש, אז די גלייכבארעכטיגונג, וואס איז צו די פרויען געגעבען געווארען, האט זיך אפשר גארניט געלוינט געבען.

אט דיזע אנמערקונגען דערמאהנען איינעם די לאגע פון אידען.

צייכענט זיך א איד אויס אויף אירגענד וועלכען געביט פארגעסט מען צו דערמאהנען זיין אפשטאמונג. מען שרייבט איהם צו אויפ'ן חשבון פון דעם פאלק, צווישען וועלכען ער וועלבט. וויפיעל מאל לעזען מיר וועגען דעם גרויסען דייטשען געלעהרטען איינשטיין, הגם אלע ווייסען, אז איינשטיין איז א איד, דען ער אליין פארפעהלט ניט ביי יעדער געלעגענהייט אונטערצושטרייכען זיין אידישער אפשטאמונג, און אזוי איז אויך דער פאל מיט אנדערע גרויסע אידישע בעריהמטהייטען. טהוט אבער א איד עפעס וואס דארף ניט געטאן ווערען, דאן אונטערשטרייכט מען אז דאס האט א איד געטאן און פיעלע טאדלען שוין אלע אידען.

מיר ווילען דא ניט אריינגעהן אין דער עצם פראגע בנוגע דער ניו יארקער ארונטערגעזעצטער ריכטערין. אויב זי איז פון איהר אמט ארונטערגעזעצט געווארען, מן הסתם קומט עס איהר. אויב אימיצער טאדעלט איהרע האנדלונגען, מן הסתם דארף זי געטאדעלט ווערען. אבער ווארום דאס אויפווארפען פרויען אין אלגעמיין און ווארום גלייך נעהמען ריידען וועגען פרויען רעכט ? וואס האט דאס צו טאן מיט די פרויען ? ווארפט מען אויף אלע מענער דערפאר, וואס מען האט ארונטערגעזעצט מענער ריכטער ? וואלט גאר אימיצען איינגעפאלען עס צו טאן ? ווי לעכערליך וואלט עס געקלונגען, ווען מען זאל זאגען אז די מענער האבען זיך ארויסגעוויזען צו זיין שלעכט, ווייל דיזער און דיזער מאן איז זיך באגאנגען ניט ווי געהערט צו זיין ?

עס איז ניט צו צווייפלען, אז יעדער פארנינפטיגער מאן אדער פארנינפטיגע פרוי וויל זעהען, אז יעדער איינער זאל ערפילען זיינע מענשליכע פליכטען אויף דעם בעסטען, שעהנסטען וועג. אבער עס איז אויך זעלבסט פארשטענדליך, אז ניט אלע מענשען טהוען עס און דערפאר זיינען פאראן א געוויסער פראצענט פון דער מענשהייט, וועלכע נויגען אפ פון גלייכען וועג. יעדעס פאלק האט זיך זיינע גרויסע באריהמטע מענשען, זיינע געלעהרטע, זיינע פיהרער, זיינע וועגווייזער, זיינע ערפינדער און אזוי ווייטער. אבער יעדעס פאלק האט אויך אבנויגענדע פון גלייכען וועג. און וואס איז אמת מכה פון פאלק איז אויך אמת מכה געשלעכט.

פרויען אזוי גוט ווי מענער צייכענען זיך יעצט אויס אויף אלע געביטען פון לעבען וויסענשאפטליך, אינדוסטריעל, גייסטיג, געזעלשאפטליך און אזוי ווייטער און עס זיינען אויך פאראן פרויען וואס נויגען אפ פון וועג. פארווארפען פרויען אויב אימיצער איז ניט אזוי ווי עס געהער צו זיין איז ניט מעהר ווי געקראכען אויף די גלייכע ווענט.

ווען די פארברעכען כוואליע דא אין לאנד האט זיך געשטארקט און מען האט דערזעהן א היבשע צאהל פרויען צווישען די פארברעכער האבען מאנכע גענומען טייטלען מיט די פינגער. ווי איינער זאגט : 'נאט זעהט, וואס די פרוי טהוט, ווען זי האט גלייכע רעכט".

אנדערע זיינען געגאנגען נאך ווייטער און געזוכט צו באווייזען, אז דאס איז נאר א רעזולטאט פון דער גלייכבארעכטיגונג פון דער פרוי.

ווייניגע אבער האבען דיזע ערשיינונג גענומען ווי עס געהער צו זיין, אז די פארברעכען כוואליע איז א רעזולטאט פון געוויסע אבנארמאלע אומשטענדען און דוקא ווייל די פרוי איז גלייכבארעכטיגט איז דא ניט קיין פראגע פון געשלעכט. עס זיינען דא פרויען נאך עטוואס מעהר ווי מענער און זיי די פרויען, האבען זייער חלק פארברעכער ווי די מענער זייערע. נאך מעהר, הגם מיר האבען ניט אונטערן האנד קיין גענויע ציפערען און סטאטיסטיקס, נעהמען מיר זיך דאס רעכט צו באהויפטען, אז דער פראצענט פרויען פארברעכער איז פראפארציאנעל קלענער צו דעם פראצענט מענער פארברעכער. דער שכל הישר איז עס מחייב און עס קען ניט באשטריטען ווערען. עס קומט נאך דערפאר דער פרוי קרעדיט, וואס זי ליפערט א קלענערע צאהל פארברעכער ווי דער מאן, הגם זי איז גלייכבארעכטיגט מיט דעם מאן.

עס זעהט אבער אויס, אז דער מאן איז נאך אלץ ניט צוגעוואוינט צו דעם געדאנק, אז די פרוי האט פונקט די זעלבע רעכט צו געניסען פון לעבען פונקט ווי ער, דער מאן, און קען זיך נאך ניט רעכטמאכען, אז די רעכטע וואס די פרוי האט פאר זיך אויסגעקעמפט איז געווען א כשר פארדיענטע זאך. נאר ער איז נאך אונטערן איינדרוק, אז ער האט עפעס דער פרוי געשאנקען און ביי יעדער געלעגענהייט ווען עס ווערט דערמאהנט די פרוי גיט ער זיך א טראכט, צו וואס האב איך איהר די מתנה געגעבען. אפשר האב איך עס ניט געדארפט ארויסלאזען פון דער האנט."

און דאס טאקע ווייזט אייך אז די פרוי האט זיך נאך ניט איינגעבירגערט אין לעבען מיט די געוואונענע רעכטע, ווייל וואלט עס ניט געווען אזוי וואלט עס מעהר ניט פארגעבראכט געווארען די גאנצע פראגע וועגען פרויען רעכטע.

עס וואלט געווען א זעלבסטפארשטענדליכע זאך, פון וועלכער מען דארף גאר ניט ליידען, פונקט אזוי ווי מען רעדט ניט וועגען אנדערע אנגענומענע זאכען און זעלבסטפארשטענדליכע.

מען קען זיך גאנץ גוט פארשטעלען אז א זעלבסטבאוואוסטזיניגע פרוי פיהלט זיך געקרענקט, ווען זי הערט ווי מען ווארפט פאר דער פרוי ביי יעדער געלעגענהייט אז זי האט ניט פארדיענט אדער פארדיענט צו שטעהן אויף דער זעלבער שטופע ווי דער מאן. אבער זי דארף זיך טרייסטען, אז עס איז נאך צו פריה צו ערווארטען מען זאל פארגעסען איהר געווינס. די פרוי האט די רעכטע איהרע וואס זי האט, ניט געקראגען אלס מתנה, נאר האט פאר דעם געקעמפט שווער און לאנג און איז ארוים די זיגערין.

אין אזא פאל איז עס נגר צו פארגלייכען צו אירגענד וועלכען אנדער קאמף וואס מען פיהרט, וואו עס איז דא א זיעגער און א באזיעגטער און עס איז א דלל

(פארזעצונג אויף פיידזש 3)

פון ניו יארק קיין אייראפע
5 טעג אויפ'ן ים
דורך שערבורג— 6 טעג דורך ברעמען
אויף די שנעלסטע סטימערס אויף ים, די
ברעמען און יוראפא
אדער פארט מיט דעם פאפולערען עקספרעס סטימער
— קאלומבוס —
אויף רעגעלמעסיגע וועכענטליכע אפפאהרטען מיט גוט־באקאנטע לאיד קעבין ליינערס
שטרענגע כשר'ע קיך.
פאר אינפארמאציע ווענדעט זיך צום לאקאלען אגענט אדער
NORTH GERMAN LLOYD
1178 PHILLIPS PLACE. MONTREAL, QUE.

SHIP AND TRAVEL ERIE
16 טאג
עקסקורשאן
קיין
ניו־יארק
פרייטאג, אויגוסט 7־טן
$15.25
הין און צוריק
פון
באפאלא
צוריק צו יעדער צייט אין משך פון 16 טעג. סטאפ־אווערס דערלויבט.
פאר ווייטערדיגער אינפארמאציע, רעזערוויישאנס און טיקעטס ווענדעט זיך צו :
ע. מ. סנעל, דזשענעראל אגענט.
69 יאנג סט., טאראנטא, טעלעפאן עלגין 4077, אדער 9494.
ERIE RAILROAD SYSTEM

נייעס פון איבער גאנץ קאנאדע

מאטארציקליסט דערהרגעט, מיט־פארערין געפערליך פארוואונדעט

בארי, יולי 27.

אויפ'ן וועג קיין בארי איז אלפרעד טשארלז הארט אויגענבליקליך דערהרג'עט געווארען, און דזשעני קארסאני וואס איז געפארען מיט איהם, געפעהרליך פארוואונדעט געווארען, ווען הארט'ס מאטארסייקעל האט זיך אנגעשטויסען אין א לייכטען ראדסטער, וואס איז אנגעפארען אנטקעגען.

די ביידע קרבנות זיינען טאראנטאר.

פאהרענדיג צווישען זעהר געדיכטען טרעפיק, איז הארט ארויסגעפאהרען פון דער שורה, כדי אויסצומיידען און שפעטער זיך "אריינשניידען" אין דער זעלבער שורה ווייטער פאראויס. און זיך יאגענדיג שטארק האט ער זיך אנגעשטויסען אן דער קאר וואס איז געפאהרען אנטקעגען.

זיין קערפער איז שרעקליך צוקאליעטשעט געווארען, ניט צום דערקענען. ווער ער איז האט מען אויסגעפונען פון דער לייסענס קארט וואס מען האט געפונען אין זיינע קליידער.

די מיידעל געפינט זיך אין היגען ראיאל וויקטאריא האספיטאל מיט טיעפע וואונדען אין שארבען, דיך און א צובראכענעם ארם. מען צווייפעלט שטארק צו זי וועט בלייבען לעבען.

גנב קריגט 5 קליידער ווען בעל הבית'טע טרינקט

האמילטאן, יולי 27.

ווען די אינהאבערין האט אויף א ווילע פארלאזט איהר סטאר, כדי צו נעהמען א טרונק וואסער, איז א גנב אריין אין מרס. ס. ראקער'ס פרויען קליידער סטאר און ארויסגענומען פינף פרויען קליידער. און איז נעלם געווארען.

מרס. ראקער האט באמערקט די גנבה באלד ווי זי איז אריין אין סטאר, אבער פון גנב איז שוין קיין זכר ניט געוועזען.

פאקס פארשפילט פאר טיטל אין קאנאדער שאך טשעמפיאנשיפ

האמילטאן, יולי 27.

דא האט זיך געענדיגט דער שאך טורנאמענט, פאר'ן טיטול פון קאנאדער שאך טשעמפיאן.

דער אידישער טשעמפיאן פון מאנטרעאל, מארים פאקס, איז ביז דער לעצטער פארטיי געווען דער ערשטער מיט 10 געוואונענע, 1 פארשפילטער און 1 רעמי פארטיעס. ער האט אבער פארשפילט די לעצטע 13־טע פארטיע, און דאס האט אוועקגעשטעלט אויפ'ן ערשטען פלאץ צו זאמען מיט איהם דזש. ס. מאריסאן, געוועזענער קאנאדער שאך טשעמפיאן, און איסטמאן, פון טאראנטא שאך קלוב.

עס איז באשלאסען געווארען, אז די דריי זאלען זיך באגעגענען אין טאראנטא ענדע אויגוסט, כדי אויסצוקעמפען דעם טיטול קאנאדער שאך טשעמפיאן.

צושניידט האלז פאר באזוכען זיין ווייבעל

האמילטאן, יולי 27.

מיט א צושניטענעם האלז וואס ער האט געקראגען אין א קריגעריי איז טאני נאפאף, א בולגאר, ארויסגעלאפען פון 188 דזשאהן סטריט, נארד און אוועקגעפאלען א צוויי בלאק ווייטער.

אין דזשענעראל האספיטאל האט מען איהם פארנייט די וואונד, וואס האט זיך געצויגען פון לינקען אויער ביז אראפ דער האלז, 6 אינטשעס לאנג און אן אינטש טיעף, אויסמיידענדיג קוים דעם הויפט אדער אין האלז. אין קאפ האט ער געהאט נאך א שניט, און עטוואס קלענערען.

געטאן האט עס איהם ראפאל אמבראסיני, וואס האט ניט געוואלט ליידען, פארוואס טאני חבר'ט זיך מיט זיין ווייב.

פאליציי האט שפעטער געפונען אין אמבראסינים א מאנטעל דעם ראזיר־מעסער, מיט וועלכען ער האט עס געטאן, און ארעסטירט איהם מיט זיין ווייב.

זיין ווייב, מיט וועלכער ער האט אייגענטליך ניט חתונה געהאט, ווערט געהאלטען אלס אן עדות.

שפאנט צום טויט אין נייאגרא וואסער פאלס

נייאגרא פאלס, אנט. יולי, 27.

פאר די אויגען פון פיעלע טוריסטען, וועלכע זיינען אבער געווען צו ווייט פון איהם צו אפהאלטען איהם האט אן אומבאקאנטער קאלטבלוטיג זיך ארויסגעלאזט געהן אין וואסער צום שפיץ פון הארסשו פאלס, און איז אונטערגעכאפט געווארען פון שטראם, וואס האט איהם אריבערגעטראגען איבער דעם וואסער פאל.

ווי עדות גיבען איבער האט דער מאן געמאכט א 25 טריט אין וואסער, ביז דאס וואסער האט איהם אומגעווארפען, א שליידער געטאן ארויף, און מיטגעשלעפט צום ברעג פון פאל, וואו זיי האבען געזעהן זיין קערפער צום לעצטען מאל.

א גרויסע צאהל מענשען האט זיך געפונען ארום און עס צוגעזעהן. די נאהענטסטע צו איהם זיינען געווען אויבען אויפ'ן אמעריקאנער ברעג. קיינער פון זיי האט אבער ניט באוויזען צוצולויפען צו איהם אין צייט, כדי איהם אפצוהאלטען.

זיין קערפער איז ניט געפונען געווארען.

סיגנאל פאר באן קרייצונג נארט אף דעם דרייווער

לאנדאן, אנט. יולי, 27

אן אויטאמאטישער סיגנאל, וואס זאל צווינגען מאטאריסטען זיך אפשטעלען פאר א באהן ליניע קרייצונג, איז דא אויסגעפרואווט געווארען פון דעם דעפארטמענט אף הייוועיס.

דער סיגנאל אויטאמאט איז געבויט אויף א קלוגער אידעע, ער איז אבער אין דערזעלבער צייט זעהר א פרימיטיווער. עטליכע שטאלענע שטאנגען ליגען אין דער ברייט פון וועג, און ווען דער אויטאמאביל פאהרט אריבער איבער זיי הויבען זיי אן קלינגען, וואס שאפט ביים מאטאריסט דעם איינדרוק, אז א טייל פון קאר איז לויז געווארען, אדער ער האט עס פארלארען, און וועלענדיג ניט ווילענדיג מוז ער זיך אפשטעלען.

ווען דרייווער וועלען זיך צו דעם צוגעוואוינען, און וועלען זיך מעהר ניט לאזען נארען, בלייבט עס אלץ א גוטער צייכען פאר'ן מאטאריסט, אז ער דערנעהענטערט זיך צו א באהן קרייצונג, און ער וועט זיך אומקעהרען.

יעדע נאכט אין סאניסייד פרייע לופט טעאטער
MERRYMAKERS
מיט בראדוויי סטארס
און אל סלאנקעט, רעד ניומאן און אנדערע.
כאר פון פיינע טענצער.
3 פארשטעלונגען יעדען אווענט — 7.45 ביז 11 א זייגער.
דערוואקסענע 35ס.; קינדער 15ס.

רעוו. פ. דאלגאף
דער בארימטער
מוהל
ספעציאליסט

אנערקענט אין אלע האספיטעלער פון אלע דאקטוירים
413 Dovercourt Road
TELEPHONES;
Lom. 1220 Tr. 7830j El. 3086

הענרי ס. ראזענבערג
בעריסטער א. אז. וו.
געלט צו לייען
702 פעדעראל בילדינג
עדעלייד 1386.

ראדיאס געפיקסט
ביי א אידישען עקספערט ראדיא מעקעניק צו די ביליגסטע פרייזען.
טעלעפאנירט: דזש. גאלדבערג
מעלראוז 1978
250 קלינטאן סטריט.
צופרידענהייט גאראנטירט.

די פאלגענדע האבען געוואונען די פרייזען ביים יערליכען פיקניק פון דער פרייד אף איזראעל ס. ב. סאסייטי
מ. גאלדמאן, 5 קעמערען פלייס, שמש פון ליבאוויטשער שוהל האט געוואונען די קאר. נאמבער — 3111. ערשטער פרייז.
2־טער פרייז. — ראדיא. דזשיי. בי. סאלאמאן, 387 בראק עוועניו, נאמבער — 4796.
3־טער פרייז. — "גרענד־פאטהער קלאק". מרס. א. שווארץ, 580 ריטשמאנד סטריט וועסט, נאמבער — 4384.
4־טער פרייז. — נ. קינג. — נאמבער — 1433. מענטעל קלאק.
5־טער פרייז. — ה. ס. פארנהאם, 71 דורהאם סטריט, גוועלף, אנטאריא. נאמבער — 1927. סילווער טיי סעט.
6־טער פרייז. — ביטרים נעזגער, 137 דעניסאן עוו. סילווער סעט. — נומער 6120.
7־טער פרייז. — וו. ב. קאבערט, 213 לי עוועניו, נאמבער — 5412. א ברידזש לאמפ.
8־טער פרייז. — דזשיי. אי. ראדזשערס, 79 טשולדי סטריט, — נאמבער 2117. — א לעדער סוטקייס.
9־טער פרייז. — א. סאקלער, 867 דאנדעס סטריט וועסט. — נאמבער 404. — א פענסי טייבעל.
10־טער פרייז. — א. קאטרעל, 60 האמילטאן סטריט. — נאמבער 2998. — א סעט דישעס.
די אויבען־אויסגערעכענטע זענען געבעטען צו ווענדען זיך נאך זייערע פרייזען צום רעקארדינג סעקרעטאר פון דר סאסייטי: —
א. סווירסקי, 624 מענינג עוועניו. טעלעפאן מעלראוז 8745.

גאלדענבערג'ס כשר רעסטאראנט
באזונדערע פלעצער פאר
- מילכיגס און פליישיגס -
די אמת'ע כ ש ר ה סיסטעם
עקזיסטירט זינט 1908.
275־273 ספעדיינע עוועניו. טעלעפאן טריניטי 0444.

געלעכטער וואך
באב בעיליס
ביג באפון בענד
יעדען נאכמיטאג 4.00 א זייגער. יעדען אווענט 9.30 א זייגער.
פארשטעלענדיג
באב בעילי — פערזענליך
"דער צודרייטסטער דיריגענט אין דער וועלט"
פארטיידיגענדיג זיין טיטול געגען
דזשיימס קרעיג, "די פעסט"
מוזיקאלישע מאסען סצענעס, קאמעדיע, בורלעסק, נארישקייט און גוטער ריינער שפאס אלס פרייע פארוויילונג ביי א גרופע פון קאנאדער שפילער. נביאות פאר דער וואך איז: שעהן און ווארעם מיט שטורעמס פון געלעכטער.
דער נעקסטער גרויסער נאציאנאלער יום טוב
ענגלישע נאכט
מיטוואך 8.00 ביז 10.30 אין אווענט
HANLAN'S POINT

היינטיגע וואך
א געשיכטע וואס שטורעמט אויף און א סטאר וואס באצויבערט.
פעגי שאנאן אין —
„THE SECRET CALL"
מיט ריטשארד ארלען
פראכטפולע סטיידזש פארשטעלונג
בראדוויי'ס בארימטעסטע אידיש מיידעל
נען האלפערין
פערזענליך מיט רעי טיל אין "די ליטל ריוויו"
וואו דער וועטער ווערט געמאכט צו ארדער
REFRIGERATED IMPERIAL
וואו דער וועטער ווערט געמאכט צו ארדער

SPLAN & SPLAN GARAGE
88 עדווארד סטריט
רעי בעסטאס ברעיק סערוויס
דזשענעראל ריפיירס אלע מייקס פון קארס
מעסיגע פרייזען — צופרידענע קאסטימער
טראקס אדער קארס איבערגעלאזען פרייטאג וועלען זיי פארטיג מאנטאג פריה
טעלעפאנען: עלגין 2550. ביינאכט רענדאלף 6850

קויפט נישט קיין קוילען ביז איהר זעהט א
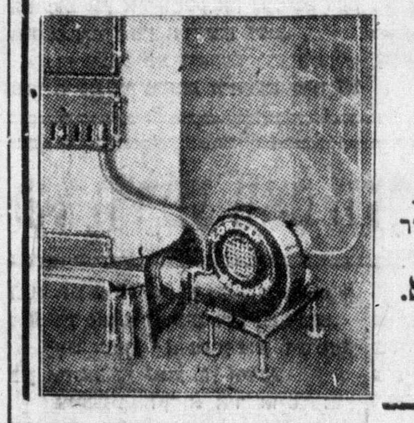
קארמאן „בלאוער"
"דער גאראנטירטער בלאוער"
ספעשעל זומער רעדאקשאן.
שפארט געלט, צייט און קוילען.
טעלעפאנירט אונז און מיר וועלען עס דעמאנסטרירען
קארמאן אינזשענירינג קא.
81 פארטלאנד סטריט
טעלעפאן עלגין 1428 און עלגין 1429

לערענט שפילען פאפולערע מוזיק
פיאנא — גיטארע — טענאר באנדזשא — וויאלין — טראמפעט — סאקסאפאן.
סוקסעס גאראנטירט. צאהלט ווען איהר שפילט.
ספעציעלע וויאלין אפער פאר קינדער
מיר שטעלען צו וויאלין, בויגען און שייד מיט דעם ספעציעלען קורס פון איין שעה לעקסאנס צום נידעריגען פרייז פון 85 סענט א לעסאן. דער נידעריגער פרייז איז בלויז פאר א קורצער צייט.
THE MARKS-WINN SCHOOL OF POPULAR MUSIC, Limited
3 טשארלס סט. וועסט (קארנער יאנג). קינגסדייל 5885
געגרינדעט אין 1916.

אנאנסמענט
די וועלש בלאוער און סטאקער קא.
מאנופעקטשורערס פון די בארימטע
„וועלש בלאוערס"
אנאנסירט די דערעפענונג פון א נייעם סיילס ברענטש
אין דער־באנק אף נאווא סקאשיא געביידע
קארנער דאנדעס און ספעדיינע עוו.
פאר ווייטערע וויכטיגע מעלדונגען, פאלגט נאך אונזערע אנאנסען.
א. וואהיט, מענעדזשער.

דער גוט באקאנטער
סאלאמאן
האט געעפענט א ברענטש פון זיין
דעליקאטעסען סטאר
אויף 722 קווין סטריט, וועסט
וואו איהר באקומט די בעסטע אימפארטירטע שיקאגא דעליקאטעסען
פריש, געשמאק און שנעל דעליווערט
אין אלע טיילען פון שטאדט. ספעציעלע אטענשאן צו פארטיס ארדערס.
טעלעפאנירט אייער ארדער: טריניטי 6308

ספעשעל סייל אויף אויגענגלעזער
לאזט עקזאמענירען אייערע אויגען. קריגט גלעזער, וואס זאלען זיין אקוראט צוגעפאסט צו אייערע אויגען.

אויגענגלעזער
פאר לייענען אדער נייען
אין א ווייסער גאלד־פיקד פריים
$6.50
DR. L. LEWIS אויגען ספעציאליסט 3a Adelaide St. W.
א ספעשעל דיסקאונט אויף פרעסקריפשאנס פון האספיטאלס.

דער נאהענטסטער וועג פאר צופרידענהייט
מיט א גאראנטיע, איז מאכען אייערע קליידער ביי
פ. גרינבוים
מענער קאסטאם שניידער
(געוועזענער שטיינהויז און גרינבוים)
אין מיין נייעם גרויסען סטאר
418 ספעדיינע עוועניו
קומט אריין און איהר וועט זיך איבערצייגען. — די ארבייט איז פאלשטענדיג גאראנטירט. געדענקט דעם נייעם אדרעס: —
418 ספעדיינע עוועניו
טעלעפאן טריניטי 0149.
בלויז איין פראבע, און איהר בלייבט אונזער שטענדיגער קאסטימער.

די נייעסטע און ריינסטע דעליקאטעסען סטאר
קאהען'ס כשר דעליקאטעסען
אויף 311 ספעדיינע עוו.
א ברענטש פון בעקערס כשר דעליקאטעסען, 349 קאלעדזש סטריט.
איהר קריגט ביי אונז די בארימטע בעקערס פאסטראמי.
אויך א פולע ליין פון די בעסטע אימפארטער דעליקאטעסען. שטענדיג פריש.
געדענקט דעם נייעם ברענטש אונטער'ן נאמען: —
קאהען'ס כשר דעליקאטעסען 311 ספעדיינע עוו

גראנדיעזע דערעפענונג
סוטס געמאכט צו ארדער
פון באוואוסטען קאסטימער שניידער
ל. שטיינהויז
(געוועזענער שטיינהויז און גרינבוים)
$24.00 און העכער
אין מיין נייער קאסטאם טיילארינג און דזשענטס פוירנישינג סטאר 577 מאונט פלעזענט ראוד
וועל איך מאכען סוטס צו ארדער פאר בלויז $24.
מיין ארבייט איז מיט א גאראנטיע.
געדענקט דעם אדרעס: —
577 מאונט פלעזענט ראוד טעלעפאן היילאנד 0738.
טעלעפאנירט און איך קום פאר אייער ארדער.

אפיס טעלעפאן: עלגין 1619
נאך אפיס שטונדען: טריניטי 1446.
לאיער
ה. ס. מאנדעל
פון
גודמאן און מאנדעל
בעריסטערס, סאליסיטארס א. אז. וו.
רומס 40—41 אימפיריאל באנק בילדינג 171 יאנג סטריט

לאיערס דזש. דזש. בנעס און אי פ. היקלע
פון
גלעס, דיקלער און קא.
רום 501 דאמיניאן בילדינג, 465 בעי סט.
אפיס טעלעפאן עדעלייד 1168 — 1169
אלגעמיינע, ציווילע און קרימינעלע לאו־פראקטיק
געלט געליען און אינוועסטירט אויף מארטגעדזשעס.

אפיס: 45 ריטשמאנד סט. וועסט 705 סענטראל בילדינג.
אפיס טעלעפאן: ווייווערלי 2211 הויז טעלעפאן קינגסדייל 3419.
לואיס ב. וויינבערג ב.א.
בעריסטער, סאליסיטאר, נאטערי פאבליק
געלט צו לייען אויף מארגיידזשעס.
מארגיידזשעס געקויפט.